

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunnossa keskitytään kommentoimaan Nuorten Keski-Suomi ry:n parhaiten tuntemia osioita. Järjestötoiminnan osalta olemme mukana Järjestöareenan lausunnossa.

Annoimme lausunnon myös järjestämissuunnitelman ensimmäiseen versioon. Jotkin asiat onkin jo huomioitu, kiitos niistä. Toivottavasti muutkin näkökulmat voidaan ottaa huomioon jatkotyöskentelyssä. Tässä niistä pääkohdat, joiden laajemmat perustelut ja taustat löytyvät edellisen vaiheen lausunnostamme. Mukana on myös joitakin täydennyksiä.

- Toimijoiden osallistaminen järjestämissuunnitelman eri vaiheiden kommentointiin on erittäin hyvä asia. Tärkeä on huolehtia, että lausunnot tulevat huomioiduiksi, osaaminen, eri tahojen näkökulmat ja hyvät ideat hyödynnetyiksi. Muuten osallistaminen kääntyy itseään vastaan, merkityksetön kuuleminen turhauttaa ja luotto vaikuttamismahdollisuuksiin, viranomaisiin ja yhteiskuntaan vähenee. Enää ei jakseta ottaa kantaa, jolloin kentän laajaa osaamispotentiaalia ei saada käyttöön.
- Maakunnan tavoitteiden määrittelyssä päätavoitteet tulisi kirjata toisin päin: ykköstavoitteeksi on perusteltua laittaa hyvinvointi, sillä ihmisten hyvinvointi on paitsi yksilön etu, myös maakunnan elinvoimaisuuden edellytys.
- Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin panostaminen on erittäin kannattavaa ja tuo sijoitetut rahat moninkertaisesti takaisin. Hyöty näkyy vielä vuosikymmentenkin päästä. Tätä ei voi liikaa korostaa maakuntaa suunnitellessa. Maakunta, joka näkee kauas, tulee menestymään.

- Peruslinjaus suunnitelmassa on ”tehtävät ja palvelut painottuvat ennaltaehkäiseviin varhaisen tuen palveluihin”. Tämä on erittäin hyvä ja sen merkitys korostuu erityisesti lasten ja nuorten kohdalla.

- Maakunnan velvoite viranomaisena on edistää perus- ja ihmisoikeuksia. Kansainväliset sopimukset sinne on jo lisättykin, kiitos siitä. Järjestämissuunnitelmassa on hyvä tuoda esiin laajemminkin, mihin lainsäädännöllisiin perusteisiin maakunnan toiminta perustuu. Ne antavat myös maakunnan järjestämissuunnitelmalle sen eettisen ja arvoperustan, joka on tärkeä kaikessa strategisessa johtamisessa.

- Osallisuus ja kuuluksi tuleminen on tärkeää kaikille, ja erityisen tärkeää kaikille lapsille ja nuorille. Keski-Suomesta on varsin helposti rakennettavissa lasten ja nuorten osallisuuden sekä myös hyvinvoinnin mallimaakunta. Tämä tulisi kirjata myös järjestämissuunnitelman osaksi kuvaamaan maakunnan halua olla rakentamassa pitkäjänteisesti tulevaisuuden hyvinvoivaa ja kehittyvää maakuntaa sekä olla edelläkävijänä Suomessa.

- Maakunnan yhdeksi edistämistehtäväksi on syytä nimetä nuorten palveluiden monialaisen yhteistyön edistäminen (vrt. nuorisolaki 9 §). Tähän kuuluvat mm. nuorisotyön, koulutuksen ja muun nuorten parissa tehtävän työn edistäminen koordinointi, toimijoiden verkostoitumisen tukeminen ja kokonaisuuden toimimisen varmistaminen sote- ja sivistyspalvelujen kesken. Näin maakunnan nuoret saavat sujuvat ja laadukkaat palvelut ja kanavat kasvaa täysiin mahdollisuuksiinsa.

- TIKKE-työ (tutkimus, innovaatiot, kehittäminen, koulutus ja ennakointi) on erittäin tärkeää kaikkien toimintojen kannalta, mutta erityisesti lasten ja nuorten ja samalla koko maakunnan tulevaisuuden kannalta. Mm. tiedon käytön lisääminen päätöksenteon ja palveluiden kehittämisen pohjana sekä jatkuva kehittämis-, koulutus- ja ennakointityö rakentaa hyvän tämän hetken ja myös vahvan pohjan tulevaan niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla.

- Selkokielineen versio järjestämissuunnitelmasta on tarpeen sen valmistuttua.

- KASVUPALVELUIHIN liittyen on hyvä varmistaa moninaiset reitit, joilla nuoret pääsevät kiinni työelämään niin työntekijöinä kuin yrittäjinä. Mitä aiemmin monipuolisia työelämävalmiuksia on saatu, sitä vähemmän tukea tarvitaan jatkossa. Oppilaitosten ulkopuolellakin opitaan todella paljon. Tärkeä on tukea nuorten omaa toimijuutta. Kokemuksia motivoivista tehtävistä ja työelämästä sekä myös yrittäjyydestä on hyvä saada jo nuorena. Sen kautta voi tunnistaa omia mielenkiinnon kohteita ja löytää oman polun työelämään, saada kipinän yrittäjäksi joko heti tai myöhemmin elämässä ja ainakin ymmärrystä yhteiskunnan ja yritysten talouden pelisäännöistä. Hyviä kokemuksia näistä on mm. 4H-järjestössä (www.4h.fi) ja Keski-Suomessa synnytetystä Nuorten Yrittäjyytalo -toimintamallista, jota Muuramen Innolassa on toteutettu 14 vuoden ajan (www.innola.fi). Lisäksi kannattaa panostaa myös muihin nuorten aktivointimalleihin, joissa nuoret eivät ole toiminnan

kohteena vaan tekijöinä itse (esim. SERPA-ryhmätoimintamalli (<https://oppimateriaalit.jamk.fi/serpa/>) ja Ink-toimintamalli (www.innokyla.fi/web/hanke1834983)). Näissä kaikissa kyse on kasvupalveluihin liittyvistä ensimmäisten askelten tukemisesta, mikä olisi tärkeä huomioida kasvupalveluja suunniteltaessa.

Tilkanen Eeva-Liisa
Nuorten Keski-Suomi ry

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

KESKI-SUOMEN JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA 2018 – SAAVUTETTAVUUS, ESTEETTÖMYYS JA VIITTOMAKIELISET PALVELUT ERI PALVELUISSA

Keski-Suomen järjestämissuunnitelman 2. luonnos

Kuurojen liitto haluaa Keski-Suomen järjestämissuunnitelmassa otettavan huomioon viittomakieliset ja heidän kielellis-kulttuuriset tarpeet. Suunnitelmassa tulee ottaa laajasti huomioon palveluiden esteettömyys ja saavutettavuus.

Keski-suomen alueella asuu runsaasti eri-ikäisiä viittomakielisiä kuuroja, huonokuuloisia ja kuurosokeita, joiden palvelujen tarvetta ja palvelujen saatavuutta tulee huomioida ja suunnitella läpileikkaavasti kaikilta osa-alueilta. Suomalainen viittomakieli on virallinen vähemmistökieli, jonka asemasta on säädetty laissa seuraavasti:

Perustuslaki velvoittaa ottamaan viittomakielen ja viittomakieltä käyttävien oikeudet huomioon lainsäädännön eri osa-alueilla. Viittomakielilaki (359/2015) Viittomakielilakiin sisällytetty viranomaisen velvoite edistää viittomakieltä käyttävien oikeutta käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään on se keino, jonka avulla työtä viittomakielisten peruspalvelujen turvaamiseksi ja viittomakielen tutkimuksen vakiinnuttamiseksi voidaan jatkaa. Uudessa laissa viittomakieltä käyttävän määritelmää ei ole sidottu henkilön kuulovammaisuuteen. Viittomakielisten ydinryhmän muodostavat kuurot ja vaikeasti kuulovammaiset, jotka käyttävät viittomakieltä äidinkielenään. Viittomakieltä voidaan kuitenkin pitää äidinkielenä myös silloin, kun ainakin toinen vanhemmista tai joku vanhemmista sisaruksista on viittomakielinen ja viittomakieltä on käytetty lapsen kanssa syntymästä lähtien.

Yhdenvertaisuuslaki (1324/2015) ja YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista on ratifioitu, nämä osaltaan myös velvoittavat viranomaisia huomioimaan viittomakieliset palvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä. Tässä lausunnossa on tarkoitus ottaa yleisemmin kantaa järjestämissuunnitelman eri osioihin.

a) Viittomakielisten lasten kielellisten oikeuksien turvaaminen: Viittomakielisten lasten kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehitystä on tuettava jo varhain. Omakielinen päivähoito on turvattava. Viittomakielisen kielipesätoiminnan käynnistämiseen on osoitettava varat.

b) Viittomakielisten opetus: Viittomakielisten oikeus saada opetusta omalla äidinkielellään on turvattava. On selvitettävä, montako kiertävää viittomakielistä opettajaa tarvitaan haja-asutusalueilla asuvien oppilaiden opetukseen. Kuulon asteesta ja käytetyistä apuvälineistä riippumatta jokaisen kuuron, kuurosokean, huonokuuloisen, sisäkorvaistutetta käyttävän tms. lapsen tiedollista ja sosiaalista kehitystä on tuettava hänen lahjakkuuttaan vastaavalla tavalla ja hänelle parhaiten soveltuvalla kielellä tai menetelmällä.

c) Viittomakielisten tiedonsaanti: Viranomaisten on tiedottamisessa ja muussa viestinnässä vastattava siitä, että suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen käyttäjät saavat tietoa omalla kielellään – joiltakin osin tämä on varmistettava lainsäädännöllä.

d) Eri palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus. On huomioitava kaikki ikä- ja kohderyhmät: lapset, nuoret, työikäiset, yrittäjät, ikäihmiset. Palvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä on varmistettava, että viittomakieliset saavat tietoa ja palveluja omalla kielellään esimerkiksi viranomaisten luona asioidessaan ja vanhuspalveluissa.

Useimmissa kunnissa ja kaupungeissa ei tällä hetkellä ole saatavilla mitään viittomakielistä palvelua. Erityisesti terveydenhuollon ja senioripalvelujen piirissä viittomakieltä käyttävät asiakkaat kaipaavat kielellisesti laadukkaita omakielisiä palveluja, jolla tarkoitetaan sitä, että työntekijä itse osaa viittoa (eli ei-tulkattuja palveluja). Viittomakieliset asiakkaat ovat raportoineet, että ongelmat tulkkauksen saamisessa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa ovat jatkuneet. He eivät aina pyynnöstään huolimatta ole saaneet paikalle viittomakielen tulkkiä. Kunnilla ei ole ollut yhtenäisiä käytäntöjä siinä, miten viittomakielen tulkkaus järjestetään. KELAn tulkkaukspalvelujen välityskeskus ei välitä tulkkeja viranomaisille eikä näin ollen myöskään sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön.

Asiakas- ja potilaslain velvoittavuus on osoittautunut heikoksi, sillä viittomakielen tulkkauksen saaminen on erittäin vaikeaa. Äkillisissä sairaustapauksissa tulkin paikalle saaminen saattaa kestää, ja sen asiakkaat ymmärtävät. Tulkin tilaamatta jättäminen on kuitenkin yhdenvertaisuuslain näkökulmasta tarkasteltuna kohtuullisen mukautuksen epäämistä ja siksi syrjintää.

Tulkkaukspalvelulain soveltamista on selvennettävä myös muilta osin. Tulkkaukspalvelun kehittäminen onnistuu parhaiten kuulemalla palvelun käyttäjiä ja heitä edustavia järjestöjä. Etenkin sote-uudistuksessa, kun vastuu tulkkauksen järjestämisestä siirtyy kunnilta uusille toimijoille eli maakunnille (käytännössä maakuntien liikelaitoksille ja yksityisille palveluntuottajille), viittomakielen tulkkauksen järjestämistä tulisi tarkastella kokonaisuutena uudelleen. Kahden tai useamman tulkkauksjärjestelmän kehittäminen Kelan valtakunnallisen tulkkauksen välitysjärjestelmän rinnalle ei ole millään muotoa tarkoituksenmukaista. Tulkkaukspalvelun vastuunjako ja palvelujen toimivuus on varmistettava.

Kuurojen Liitto ry:n vuosikirja 2015 kuvaa nykyisiä haasteita: ”Viittomakielisten tietoisuus omista oikeuksistaan vaihtelee ja viranomaiseltaan eivät välttämättä osaa järjestää oikeita palveluja. Saako ikäihminen viittomakielisiä palveluja palvelutalossa? Saako päiväkotilapsi viittomakieltä osaavan työntekijän? Onko peruskoulun opettaja viittomakielentaitoinen? Selviääkö viittomakielinen mummo diabeteshoidossa?”

Tiivistetysti viittomakielisten palvelujen suunnittelu ja järjestäminen olisi tavoiteltavaa toteutua seuraavasti:

1. Viittomakieliset osallistuvat palveluiden suunnitteluun
2. Tiedottaminen viittomakielisille toteutuu kattavasti ja sujuvasti
3. Hoito- ja palveluketjut toimivat

Palvelujen ja tiedonsaannin esteettömyys ja saavutettavuus tulee huomioida myös kaikissa muissa vammaisryhmissä.

Sivunen Ulla
Kuurojen Liitto ry - Annukka Hiekkänen / Kuurojen liiton aluetyöntekijä Ulla
Sivunen / Kuurojen liitto / Yritystä!-hanke

Lausunto

15.05.2018

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

KESKI-SUOMEN JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA 2. luonnos 9.4.2018

Huomioita

Jyte

Neuvolat

26.4.18

Hannele Virenius

Niina Romo

Lea Nevala

Paula Käyhkö

Yleistä huomioitavaa järjestämissuunnitelmasta:

Mikäli on tarkoitus siirtää painopistettä ennaltaehkäiseviin palveluihin, se tulisi näkyä myöskin järjestämissuunnitelmassa. Luonnoksessa painopiste näyttäytyy olevan korjaavissa palveluissa.

Viittaukset lakeihin ja lain tarkoitusten kuvaukset eivät ole johdonmukaisesti järjestämissuunnitelmassa. Tulisi tehdä periaatepäätös, mainitaanko lait kaikissa lakisäätteisissä palveluissa vai ei.

25 Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

- "Nuoret" – sanaa tulee käyttää lasten ja perheiden rinnalla koko ajan johdonmukaisesti puhuttaessa lasten ja perheiden palveluista -> p.o. lasten, nuorten ja perheiden palvelut.
- Mitä tarkoittaa, että "Yhteistyötä koordinoidaan maakunnallisen perhekeskustoimintamallin mukaisesti". Kuka koordinoi? Mikä on kunnan rooli maakunnallisen perhekeskuksen toiminnassa?
- Perhekeskus-toiminta ja idea avattava vielä selkeämmin. Mitä toiminta tarkoittaa isolla paikkakunnalla ja mitä toiminta on pienellä paikkakunnalla? On aivan eri asia järjestää toimintaa muutaman tuhannen asukkaan paikkakunnalla kuin yli 100 000 asukkaan kaupungissa.
- "Fyysisen," - sanalla alkavan kappale tulee siirtää ylemmäksi kohtaan, jossa kerrotaan perhekeskustoiminnasta.
- Tulee taata, että digitaaliset palvelut toimivat kattavasti koko maakunnassa. Tulee myös huomioida, että kaikilla asukkailla /asiakkailla ei ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia käyttää digitaalisia palveluja. Niiden rinnalla tulee aina säilyttää muita vaihtoehtoja.

25.1 Lasten, nuorten ja perheiden osalta (?) hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut

- Osalta-sana pois otsikosta
- Erityishuomiota pitäisi kiinnittää koko väestön terveyteen ja hyvinvointiin ja niiden edistämiseen. Suurin osa on "hyvin pärjääviä" asiakkaita; palveluja ei tulisi järjestää ongelmalähtöisesti ja pieni vähemmistö edellä.

25.2. Raskaus- ja synnytystoiminto

- Mitä on raskaustoiminto? Käytettävät termit tulisi muuttaa (ehdotus tuonnempana).
- Palvelukuvaus on tehty synnytyskeskeisesti; raskausajan seuranta ja neuvolan yhteistyö ovat jääneet kokonaan kuvaamatta.
- Koko kappale tulisi muotoilla uudelleen; nyt teksti antaa hyvin suppean kuvan palvelusta

Ehdotus uudeksi kappaleeksi:

” 25.2. Raskausajan ja synnytysten hoito

Palvelukuvaus

Raskausajan seuranta ja synnytysten hoito toteutetaan äitiysneuvoloiden ja sairaalan saumattomana palvelu- ja hoitoketjuna riskiraskaudet huomioiden. Raskaana olevien ja synnyttäjien hoidossa toteutetaan heidän toiveistaan lähtevää yksilöllistä, perhekeskeistä ja vauvamyönteistä ajattelua.

Raskaana oleville järjestetään monitoimijaista perhevalmennusta, johon osana kuuluu tutustumiskäynti synnytysosastolle. Perhevalmennusta toteutetaan erilaisin menetelmin, myös digitaalisesti.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Normaaliraskauden seuranta ja hoito toteutetaan äitiysneuvolassa. Raskauden seurannan erikoissairaanhoidon ja synnytykset järjestetään maakunnan liikelaitoksen sairaala No-vassa. Sairaalassa toimii synnytysvastaanotto ja -osasto, äitiys- ja sikiötutkimusyksikkö Gravida, sekä naistenosasto. Päivystysluonteiset käynnit raskausasioissa, joko läheteellä tai ilman, hoidetaan ympäri vuorokauden synnytysvastaanotolla.

Uhkaavat ennenaikaiset synnytykset ennen raskausviikkoa 32+0 hoidetaan Kuopion yli-opistollisessa sairaalassa.

25.3. Äitiys-, lasten- ja perhesuunnitteluneuvola

- Lauseesta ”Neuvolapalveluissa tuetaan koko perheen hyvinvointia ja vanhemmuutta” on jäänyt kokonaan pois sana terveys, joka on lisättävä; neuvola on terveydenhuollon toimintaa.
- Ensimmäisessä kappaleessa tulisi kertoa neuvolan keskeisimmät toimintatavat; määräaikaiset terveystarkastukset, laajat terveystarkastukset, puhelinneuvonta, kotikäynnit ja perhevalmennukset.
- Korjataan lauseet: ”Neuvolapalveluissa korostuvat monialainen yhteistyö ja perheen huomioiminen yhtenä kokonaisuutena. Tämä tarkoittaa...”

Uusi kappale edellisten lauseiden tilalle:

”Neuvolassa tehdään monialaista yhteistyötä ja huomioidaan perhe yhtenä kokonaisuutena. Neuvolapalveluihin sisältyy myös sosiaalihuollon palveluja. Äitiys-neuvolassa tai viimeistään lapsen synnyttyä perheelle tarjotaan palvelutarpeen arvion mukaisesti sosiaaliohjaajan tai perheohjaajan kotikäyntiä.

- ”Neuvolapalvelun käyttöä seurataan- lause korvataan lauseella: ”Neuvolan lakisääteinen tehtävä on selvittää neuvolasta poisjääneiden syitä ja tuen tarvetta. Tarvittaessa perhe ohjataan tuen ja palveluiden piiriin.”
-
- ”Neuvola toimii kiinteänä osana”-kappale siirrettävä ylemmäksi ensimmäisen kappaleen jälkeen.

Palvelukuvaus

- Neuvolasta ohjataan Gravidaan alkuraskauden ultraäänitutkimuksiin.
- Monitoimijaista perhevalmennusta järjestetään raskaana oleville maakunnallisen perhevalmennusohjelman mukaisesti. Perhevalmennuskokonaisuus sisältää vähintään 4 erillistä valmennuskertaa. Odottavilla on mahdollisuus käyttää myös digitaalista perhevalmennusta.
- Äitiysneuvolassa voidaan ottaa vastaan ennen lapsen syntymää tapahtuva ennakkollinen isyydentunnustaminen ja tehdä vanhempien yhteishuoltosopimus, mitkä toimitetaan lastenvalvojalle.
- Poistetaan irrallinen kappale kokonaan: ” Neuvolassa asiakkaille tarjotaan myös kansalliseen rokotusohjelmaan...”. - > Rokotteista mainittu jo pari kappaletta aiemmin.

- Ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvola-kappale : Käynneillä käsitellään –lause siirretään ko. kappaleen viimeiseksi lauseeksi.

- ”Kaikissa neuvolapalveluissa...” -kappale (s. 73 viimeinen kappale) poistetaan kokonaan; samat asiat ovat jo kerrottu aiemmin.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

- Neuvolapalvelut – kappale: Ristiriita; kuka koordinoi perhekeskuksia? Maakunta vai kunta?

Asiakasmaksut

- Ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvoissa ehkäisyvälineet ovat maksuttomia 20-ikävuoteen asti. Muutoin ehkäisyvälineet ovat osin maksullisia.

- Ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvoissa peruuttamatta jäänyt lääkärikäynti on maksullinen

MATKAILIJOIDEN ROKOTUKSET

- Tartuntatautilain mukaan on velvollisuus järjestää, nyt puuttuvat koko järjestämissuunnitelmasta.

Käyhkö Paula
Jyväskylän kaupunki, JYTE / Neuvolat

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen maakunnan järjestämissuunnitelman 2. versio

Monikulttuuristen järjestöjen ja kotoutumistyön verkoston (MOVE) lausunto 15.5.2018

MONIKULTTUURISUUS, KOTOUTUMISTYÖ JA VÄHEMMISTÖJEN OIKEUDET ERI PALVELUISSA

Perustamme lausuntomme perustuslakiin ja kotoutumislakiin. Perustuslain 14§ 4 momentti velvoittaa julkisen vallan edistämään yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Tämän lisäksi perustuslain 17§:n 2 momentin mukaan saamelaisilla, romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kotoutumislaisissa taas todetaan, että kotoutumislaki koskee kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia, joilla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu voimassa oleva oleskelupa Suomessa, joiden oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Kotoutumislakia sovelletaan henkilöön riippumatta siitä, millä perusteella hän on Suomeen muuttanut.

Monikulttuuristen järjestöjen ja kotoutumistyön verkosto (Move) jätti lausuntonsa Keski-Suomen järjestämissuunnitelman yleisen osan ensimmäiseen versioon 21.2.2018. Lausunnossa tarkasteltiin järjestämissuunnitelmaa monikulttuurisuuden ja maahanmuuttajatyön näkökulmasta. Halusimme kiinnittää valmistelijoiden huomion siihen, että monikulttuurisuus ja maahanmuuttajat otetaan huomioon järjestämissuunnitelman jokaisessa osiossa. Erityisesti nostimme esille maahanmuuttajien ja vähemmistöjen osallisuuden sekä kielikysymykset.

Järjestämissuunnitelman toisessa luonnoksessa monikulttuurisuus, etniset vähemmistöt ja maahanmuuttajat on mainittu vain muutamassa kohtaa ja niissäkin kohdissa yleensä vain sivuhuomautuksena. Toivomukseksi jäi lausuntomme huomioiminen konkreettisesti järjestämissuunnitelman toimitissa ja kriteereissä.

Monikulttuuristen järjestöjen ja kotoutumistyön verkosto (MOVE) haluaa tuoda järjestämissuunnitelman valmistelijoiden huomioon seuraavat asiat:

Kielikysymykset ja tulkkauspalvelu ovat punainen lanka, jonka kautta tulee tarkastella kaikkia järjestämissuunnitelman osa-alueita, jotta valinnanvapaus, vuorovaikutus ja osallisuus voivat toteutua myös maahanmuuttajien osalta. Toistuvuus, tulkattavuus ja ymmärrettävyys tulee ottaa palveluissa huomioon. Tulkkausta tulee olla saatavilla silloin, kun on sen tarve. Tulkkipäivystystä tarvitaan kotouttamispalveluiden lisäksi myös sotekeskuksissa ja esimerkiksi päiväkeskustoiminnassa. Tulkkauspalveluita ei voida ulkoistaa pelkästään kotouttamispalveluiden vastuulle vaan asiakkaan tulee saada neuvontaa omalla kielellään niin sairaanhoidossa kuin muissakin palveluissa. Kaikissa palveluissa tulee edellyttää asiantuntevaa ja ymmärrettävää palvelunohjausta.

Ohjaus- ja neuvontapalveluissa tulee lisäksi ottaa huomioon myös ne asiakkaat, jotka eivät osaa käyttää digipalveluja sekä luku- ja kirjoitustaidottomat. Kun eri toimintaelementtejä siirretään digipohjalle, niin tulisi tämä ajatella kokonaisvaltaisesti ja muillakin kuin kotimaisilla kielillä. Selkokielen mahdollisuutta olisi hyvä miettiä.

Osallisuus. Järjestämissuunnitelmassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, kuinka järjestetään konkreettisesti riittävästi vaikuttamisen ja osallistumisen keinoja ja väyliä maahanmuuttajille, etnisille vähemmistöille sekä monikulttuurisille perheille. Järjestämissuunnitelmaan tulisi kirjata, kuinka maahanmuuttajia ja monikulttuurisuutta käsittelevää tietoa voitaisiin hyödyntää päätöksenteon pohjana. Maakuntaan tulisi tehdä monikulttuurisuuden strategia. Kotoutumispalveluissa tulee lisätä asiakasosallisuutta vahvistavia keinoja asiakasryhmän erikoistarpeiden mukaisesti sekä tiivistää yhteistyötä paikalliseen järjestökenttään.

Maahanmuuttajien ja eri etnisten vähemmistöjen osallisuutta voidaan parantaa mm. järjestö- ja vapaaehtoistoiminnalla. Maakunnan tulee omalla toiminnallaan mahdollistaa järjestö- ja vapaaehtoistyön tekeminen. Maakunnan sekä sen palveluntuottajien tulee huolehtia asiakkaiden ohjaamisesta järjestöjen toiminnan piiriin. Maakunnan tulee tukea järjestöjen toimintaa myös rahoituksellisin keinoin. Myös tuottajilta tulee velvoittaa järjestöjen toiminnan huomioonottamista omassa toiminnassaan.

Maakunnan tulee huolehtia maahanmuuttajaneuvoston, -foorumien tai -verkoston kaltaisen elimen perustamisesta. Tämän neuvoston jäsenenä tulisi olla sekä maahanmuuttajien ja vähemmistöjen

kanssa työtä tekeviä kuin itse maahanmuuttajia ja muihin vähemmistöihin kuuluvia henkilöitä. Päätäjien osallistuminen neuvoston tapaamisiin on välttämätöntä, jotta asioista voidaan keskustella yhteisesti ja jotta maahanmuuttajien ja vähemmistöjen viesti päättyy maakuntavaltuustoon asti.

Maahanmuuttajille suunnattavassa tuessa on huomioitava aika myös kotoutumisajan jälkeen. Kotoutumisavustajien käyttöä on vahvistettava. Maakunnan tulee huolehtia, että myös muut kuin kotoutumispalveluihin oikeutetut henkilöt saavat riittävän avun ja tuen. Yli kolme vuotta Suomessa olleille sekä muista syistä maahan tulleiden kohdalla tulee huomioida tulkkaukspalvelut, työntekijöiden osaaminen ja asiakkaiden osallisuus.

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyys on hyvä ottaa huomioon seksuaali- ja terveystalvissa kouluttamalla henkilökuntaa ja hyödyntämällä esimerkiksi maahanmuuttajajärjestöjen tietoja ja taitoja oman kulttuurinsa asiantuntijoina.

Maahanmuuttajat tulee ottaa huomioon erityisenä kohderyhmänä työelämä- ja yrittäjyyspalveluissa. Maahanmuuttajien yrittäjyyttä tulisi tukea koulutuksellisin keinoin. Heille tulisi avata niin taloudellista kuin laillistakin tuntemusta yrittäjyydestä ja erilaisista yrittäjyysmalleista.

Perhekeskusten ja tapaamispaikkojen fyysisten tilojen tulisi olla lähellä perheitä. Kunnissa tämä tarkoittaa lähellä perheiden asuinalueita, jotta kaikilla olisi tasavertaiset osallistumisen mahdollisuudet asuinpaikasta huolimatta.

Lastensuojelun piirissä tulisi ottaa huomioon monikulttuuristen perheiden erityistarpeet. Sijais- ja jälkihuollossa tulee taata lasten oikeus omaan kulttuuriinsa. Pakolaistaustaisten perheiden ja alaikäisenä maahan tulleiden erityistarpeet on otettava huomioon. Turvakotitoimintaa tulee tukea enemmän ja sen resurssit on lisättävä. Maahanmuuttajille ja muille vähemmistöille on jaettava enemmän tietoa turvakotien toiminnasta. Turvakodeissa tulee ottaa huomioon myös monikulttuurisuus.

Ostopalveluissa on varmistettava riittävä osaaminen maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuus asioissa. Valvonnan tulee varmistaa, että asiakkaiden kulttuuriset, kielelliset ja etniset erityistarpeet ja oikeudet tulevat huomioituiksi.

Asiakkuuksien hallinnan kohdalla on luotava selvät kriteerit, joissa otetaan maahanmuuttajat ja muut vähemmistöt huomioon erityisen haavoittuvassa asemassa olevina ryhminä. Asiakkuuksista saatua tietoa ei tule myydä markkinallisiin tarkoituksiin.

Maahanmuutto- ja monikulttuurisuus tulee ottaa huomioon kaikissa maakunnissa. Suomeen tulee luoda yhteisin kriteerein toimiva kokonaisuus, jossa maahanmuuttajille ja vähemmistöille tarjotaan yhtäläiset oikeudet kaikkien maakuntien alueella.

Kotoutumispalveluiden osalta tulee ottaa huomioon myös kotoutumistukitoiminta. Tällä hetkellä kotoutumistukitoimintaa tuottavat myös 3. sektorin toimijat kuten erilaiset järjestöt ja seurakunnat. Järjestämissuunnitelmassa ei kuitenkaan ole vielä avattu sitä, millaisia yhteistyömahdollisuuksia kotopalveluilla ja eri järjestötoimijoilla voisi olla tai kuinka asiakasosallisuus tulee otetuksi huomioon kotopalveluissa. Move-verkoston kaltaisen toimijan ottaminen mukaan kotoutumistukitoimintaan auttaisi vähentämään eri järjestöjen päällekkäisiä toimenpiteitä.

Kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä tulisi tarkentaa järjestämissuunnitelmassa. Ehdotamme vähemmistöasioita hoitavan kumppanuuspyöjän/foorumien luomista joko Järjestöareenan yhteyteen tai erikseen. Move katsoo, että tämän kaltaisen neuvotteluyhteyden avaaminen maakunnan yhteyteen vaikuttaisi suoraan asiakasosallisuuteen. Vähemmistöjen ja maakunnan yhteinen foorumi olisi mahdollisuus asukkaille osallistua suoraan päätöksentekoon kansalaisjärjestöjen ja erilaisten verkostojen kautta.

Haluamme myös tuoda valmistelijoiden tietoon, että tarve sellaiselle elimelle, joka toisi mahdollisuuden ennakkotiedon saamiseen maakunnan suunnitelmista ajoissa, on tarpeen. Esimerkiksi maahanmuuttajajärjestöjen jatkuva ongelma on ollut lausuntoihin ja kommentteihin annettu vähäinen reaktioaika. Eri vähemmistöryhmien jäsenet eivät välttämättä tapaa ryhmäänsä päivittäin tai yhteistä ja yhteisellä kielellä toimivaa työkalua ei ole, minkä vuoksi ryhmien koolle kutsumiseen tarvitaan enemmän aikaa. Reagointiajan lisääminen mahdollistaisi järjestöjen ja verkostojen mahdollisuuden levittää tietoa vaikuttamismahdollisuuksista omalle ryhmälleen sekä tuottamaan yhtenäisen vastauksen päättäjille vaadittuun päivämäärään mennessä.

Move haluaa tuoda vahvasti esille vähemmistöjen huomioonottamisen osallisuussuunnitelmassa. Osallisuussuunnitelmaa tehtäessä pitää ehdottomasti ottaa huomioon ne ryhmät, joiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat jo alun perin heikommat, kuten esimerkiksi maahanmuuttajat ja romanit.

MOVE-VERKOSTON EHDOTUKSET LISÄTTÄVÄKSI JÄRJESTÄMISSUUNNITELMAAN (punaisella):

Ehdotamme maakunnan järjestämissuunnitelman alkuun lisättäväksi maakunnan sitoumuksen monikulttuurisuuden ja perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi: Keski-Suomen maakunta sitoutuu kaikessa toiminnassaan edistämään yhdenvertaisuutta, osallisuutta sekä syrjimättömyyttä kaikessa toiminnassaan sekä palveluntuottajien kanssa tekemissään sopimuksissa. Maakunnan kaikessa toiminnassa on syrjinnän kieltä sekä velvoite edistää asiakkaiden yhtäläisiä oikeuksia palveluihin sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai

vakaumuksesta, terveydentilasta, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai iästä riippumatta. Tämän lisäksi maakunta sitoutuu ottamaan erityisesti huomioon heikommassa asemassa olevien ryhmien ja yksilöiden mahdollisuuden osallisuuteen kehittämällä ja mahdollistamalla käytäntöjä ja rakenteita yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Osaksi tätä sitoumusta maakunta lupautuu arvioimaan yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden toteutumista säännöllisin väliajoin sekä luomaan toimivia matalan kynnyksen toimintamalleja niissä tapauksissa, joissa rasismia ja syrjintää esiintyy.

Integraation varmistaminen (luku 5, s. 19):

Integraation vahvistamiseksi määritellään keskeiset palvelu- ja hoitoketjut sekä niihin liittyvät eri toimijoiden roolit. Integraation toteutumista edistetään eri palveluntuottajille asetettavilla hyväksymiskriteereillä sekä yhteistyötä määrittelevillä ja velvoittavilla toimintaohjeilla. Velvoitteissa ja toimintaohjeissa otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeudet sekä monikulttuurisuus. Palveluntuottajat veloitetaan ottamaan huomioon erityisen heikommassa asemassa olevien ryhmien ja yksilöiden tarpeet.

Palvelujen yhteensovittamisessa ja siihen liittyvässä neuvonnassa ja ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota asiakkaisiin, jotka tarvitsevat laaja-alaisesti yhteensovitettavia palveluja tai paljon palveluja tai ovat muutoin erityisen tuen tarpeessa. Myös kieleen ja tulkkaukseen liittyvät erikoistarpeet otetaan huomioon ajantasaisesti ilman erityisiä viivästyksiä.

Maakuntien välinen yhteistyö (6.3, s. 20-21):

Yhteistyössä Pohjois-Savon kanssa asetetaan yhteinen tutkimustoimikunta ja tehdään koulutus sopimus lääketieteen, hammaslääketieteen ja sosiaalihuollon koulutusta antavien yliopistojen kanssa sekä perus- ja ihmisoikeus-, sekä monikulttuurisuuskoulutusta keskeisille ammattiryhmille, maakuntien päätöksentekijöille ja virkamiehille antavien koulutustahojen kanssa.

Yhteistyö koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa (6.7, s. 21):

Vahvistetaan maakunnan poliittisten päätöksentekijöiden ja virkamiesten osaamista perus- ja ihmisoikeusasioissa sekä monikulttuurisuusasioissa, erityisesti koskien haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien oikeuksia.

Vähemmistöoikeuksien turvaamiseksi maakunnassa seurataan kulttuuriseen taustaan mukautettujen sosiaali- ja terveystalveluiden tarvetta, vähemmistöjen osallistumismahdollisuuksia palvelujen suunnittelua, järjestämistä ja kehittämistä koskevasta päätöksenteosta sekä mahdollisesta positiivisesta erityiskohtelusta aiheutuvia kustannuksia.

Kansalaisten osallisuus ja vaikuttaminen (7, s. 22):

Keski-Suomen maakunnassa osallisuuden peruselementtinä on asiakaslähtöinen ajattelu, joka toteutuu kaikissa maakunnan järjestämistä kuuluuissa palveluissa. Konkreettisenä työkaluna toimii muun muassa maakunnan palveluita käyttävälle asiakkaalle laadittava asiakassuunnitelma, joka tehdään tarvittaessa asiakkaan omalla kielellä ymmärrettävästi.

Maakuntaan asetetaan lain edellyttämät nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto. Lisäksi maahanmuuttajille ja etnisille vähemmistöille perustetaan neuvosto, verkosto, foorumi tai kumppanuuspöytä, joka toimii yhteistyössä maakunnan päättäjien kanssa. Maakuntaan perustetaan myös asukasneuvosto, jossa on edustus kaikista Keski-Suomen kunnista. Osallisuutta edistetään myös keräämällä suoraa palautetta palveluiden toimivuudesta sekä kehittämistarpeista erilaisissa raadeissa ja alueellisissa tapahtumissa.

Tiedon saatavuuden sekä selkeän ja ymmärrettävän viestinnän varmistamiseksi, tietoa tulee julkaista monikielisesti ottaen huomioon Keski-Suomen suurimmat kieliryhmät. Tietoa tulee olla saatavilla myös selkokielellä.

Osallisuussuunnitelmassa otetaan erityisesti huomioon ne ryhmät, joiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat jo alun perin heikot, kuten esimerkiksi maahanmuuttajat ja romanit.

Strateginen suunnittelu (8, s. 23):

Maakunnan strategisessa suunnittelussa tulee painottaa syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden edistämisen sitoumusta. Maakuntaa koskevista strategioista tulee tehdä perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta seurauskartoitus.

Aluekehityksen ja toimintaympäristön tilannekuva (9.1.1, s. 24):

Perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen edistämistä seurataan tarkoitukseen kehitettyjen indikaattorien sekä kansallisen perus-, ihmisoikeus- ja kotoutumishjelmien mukaisesti.

Terveyden ja hyvinvoinnin tilannekuva (9.1.2, s. 24):

(...) Tuottajilta saatava, sopimuksessa ja sääntökirjoissa erikseen sovittavien indikaattorien mukainen tieto vaikuttaa myös tuottajille maksettaviin korvauksiin. Syrjinnän kieltä ja tasavertaisuuden edistäminen on yksi hyvinvointiin liittyvä indikaattori.

Tiedonhallinta (9.4, s. 25-26):

Tiedon saatavuudessa otetaan huomioon myös asiakkaiden kielelliset erityistarpeet.

Maakunnan rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä (10.1.1, s. 27):

Maakunta tunnistaa, että perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen ja syrjinnän ehkäiseminen ovat oleellinen osa yksilöiden ja yhteisöjen terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä ja se otetaan osaksi alueellista hyvinvointikertomusta. Maakunta tarjoaa kunnille, päättäjille ja virkamiehille asiantuntijatukea perus-, ihmisoikeus- ja monikulttuurisuusasioissa.

Palveluntuottajien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä (10.1.3, s. 28):

(...) Palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin määritellään maakunnallisiin tavoitteisiin kiinnittyvät hyvinvoinnin, terveyden sekä tasa-arvoisuuden ja syrjimättömyyden edistämiseen liittyvät toimenpiteet, arviointikriteerit ja seuranta. (...)

Elinkeinotoiminnan, työllisyyden ja kotoutumisen edistäminen (10.13, s. 32-33):

Maakunta järjestää kasvupalveluja yritystoiminnan ja yrittäjyyden sekä kansainvälistymisen edistämiseksi sekä palveluja, jotka luovat edellytyksiä innovaatioiden kehittämiseksi. Lisäksi maakunta voi myöntää rahoitusta, siten kuin siitä säädetään rahoituslaissa. Tämän lisäksi maakunta voi myöntää kannustimia tai erityismainintoja yrityksille ja työnantajille, jotka tukevat kansainvälistymistä työllistämällä ensisijaisesti jo maakunnassa asuvia ulkomaalaistaustaisia henkilöitä.

Maakunta tukee maahanmuuttaja-asiakkaan kotoutumista yksilöllisellä ohjauksella palveluihin, jotka tukevat maahanmuuttajien mahdollisuuksia työllistyä, opiskella ja saada riittävä kielitaito sekä muita yhdenvertaista yhteiskunnallista osallisuutta, hyvinvointia ja tasa-arvoa tukevia tietoja ja taitoja. Samalla maakunta edistää omalla toiminnallaan hyvinvoinnin ja tasa-arvon toteutumista luomalla syrjinnästä vapaata elinympäristöä alueelleen. Työelämä- ja yrittäjyyspalveluissa maahanmuuttajat ja etniset vähemmistöt otetaan huomioon myös omana erityisenä kohderyhmänä.

Kotoutumispalveluita kehitetään maakunnassa, jotta voidaan tarjota laajasti tukea kaikille maahanmuuttajille, mukaan lukien niille, jotka ovat tulleet tänne työn, opiskelun tai perhesidosten kautta. Maakunta panostaa kaksisuuntaiseen kotoutumiseen ja tarjoaa työ- ja opiskelumahdollisuuksia hyväksymällä laajemmin eritaustaisia opintoja ja työkokemuksia.

Ohjaukselliset tehtävät (11, s. 34):

Ohjauksellisten tehtävien keskeisiä periaatteita asiakkaan kannalta ovat matala kynnys, ympärivuorokautinen saavutettavuus, yhteydenoton helppous ja yhdenvertaisuus, jossa otetaan huomioon myös asiakkaan kielelliset ja kulttuurilliset erityistarpeet.

Yleinen ohjaus ja neuvonta (11.1, s. 34):

Maakunnan aloittaessa toimintansa, järjestäjän toimesta varaudutaan muutoksen mukanaan tuomaan lisääntyvään neuvonnan, ohjauksen ja tulkkauksen tarpeeseen.

Asiakasohjaus (11.2., s. 34):

Maakunnan asukkailla on oikeus ymmärrettävään asiakasohjaukseen sekä tulkkaukseen ja selkokieleen. Sote-keskuksiin järjestetään kotoutumispalveluista erillinen tulkkauksen mahdollisuus.

Palveluohjaus (11.3, s. 35):

Palveluohjauksessa otetaan huomioon tulkkauksen ja selkokielen tarve.

Palveluntuottajien hyväksyminen, ohjaus ja valvonta (14, s. 47-48):

Viime kädessä on kyse kansalaisten perusoikeuksien toteutumisen turvaamisesta. Sopimusehtoihin lisätään palvelusitoumus, johon sisältyy syrjinnän kieltä ja velvoite edistää asiakkaiden yhtäläisiä oikeuksia palveluihin sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, terveydentilasta, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai iästä riippumatta. Sopimusehdoissa edellytetään palveluntuottajilta perus-, monikulttuurisuus- ja ihmisoikeusosaamista sekä kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyyttä. Palveluntuottajalla on velvollisuus mahdollistaa tulkkauksen tai selkokielen tarpeen toteutuminen. Palveluntuottajan on lisäksi koulutettava työntekijöitään erilaisuuden kohtaamiseen.

Tärkeimpiä ennakkollisen valvonnan ja ohjauksen keinoja ovat huolellinen sääntökirjojen ja sopimusten laadinta, koulutus, neuvonta, viestintä sekä informaatio-ohjaus, mukaan lukien virkamiesten, työntekijöiden ja poliittisten päätöksentekijöiden perus- ja ihmisoikeuksien sekä monikulttuuristen taitojen ja tietouden vahvistaminen.

Maakunta ja palveluntuottajat sitoutuvat tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti kehittämään perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista sellaisilla alueilla, joissa havaitaan aukkoja ja puutteita. Lisäksi sitoudutaan huomioimaan systemaattisesti erityisvaltuutettujen sekä kansalaisjärjestöjen esittämät huolenaiheet.

Kasvupalvelut – Elinikäisen ohjauksen ja oppimisen monihallinnollisuuden turvaaminen (16.2 s. 52):

EU:n komissio on määritellyt elinikäisen oppimisen avaintaitoina mm. kyvyn tuntea itselleen sopivat oppimisstrategiat, omat taitojen kehittämistarpeensa ja osaa kartoittaa koulutus- ja uramahdollisuuksia sekä tarjolla olevaa ohjausta ja neuvontaa. Edellä esitetyn valossa voidaan nähdä, että merkittävällä osalla työikäisiä ei ole omatoimisia edellytyksiä tähän, jolloin eri sektoreilla

olevien ohjaajien yhteistä työtä tarvitaan ja verkoston toimiminen edellyttää maakunnan koordinoitua työtä. Näin ollen kansainvälisiä koulutuksia ja työkokemuksia tullaan helpommin yhtenäistää suomalaisen yhteiskuntaan ja hyödyntämään maakunnassa asuvien kansainvälisten henkilöiden osaamista, sekä tukea heidän oman taustan tasoista elinikäistä oppimista.

Henkilöasiakkaan ammatinvalinta- ja uraohjauspalvelut (16.5, 53):

Henkilökohtaisen ohjauksen avulla asiakasta autetaan tunnistamaan edellytyksiään, oppimisvalmiuksiaan, soveltuvuuttaan ja ammatillisia tavoitteitaan ja arvioimaan niitä suhteessa koulutus- ja työmahdollisuuksiin. Palveluita tarjotaan tasavertaisesti ja avoimesti henkilökohtaista kokemusta kunnioittaen kaikille taustasta huolimatta. Työnantaja-asiakkaiden näkökulmasta tuetaan osaavan ja motivoituneen työvoiman saatavuutta.

Kotouttaminen (16.9.11, s. 60):

Maakunta vastaa kaksisuuntaisesta kotoutumisesta tukemalla suomalaisen yhteiskunnan avautumista ja kansainvälistymistä, kehittämällä yhdenvertaisia työllistymisen, kouluttautumisen, osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia, tarjoamalla yhdenvertaisia kohtaamisen paikkoja ja kunnioittavan vuorovaikutuksen esimerkkejä, sekä lisäämällä hyväksyntää ja rinnastamista kansainvälisiä opintoja ja työkokemuksia kohti. Maakunta tavoittaa kaikessa toiminnassaan julkisesti lisäämään yhdenvertaisuutta henkilötaustasta huolimatta, tukemaan moninaisuuden ymmärrystä ja yhteisöllisyyttä, varmistamaan uussuomalaisten hyväksyntää yhteiskunnassa, vähentämään vihapuhetta ja rikollistamaan rasismia ilmenemisen muotoja. Maakunta lisää työnantajien, julkisen ja yksityisen sektorin eri toimijoiden, yhteiskunnan ja kansalaisten ymmärrystä kaksisuuntaisesta kotoutumisesta tarjoamalla tukia, kunniamainintoja ja/tai palkintoja kaikille toimijoille, jotka tasavertaisesti kehittävät mahdollisuuksia kaikkien asukkaiden osallisuuteen, vaikuttamiseen, opintojen tasoiseen työllistymiseen ja yhteisölliseen hyvinvointiin. Maakunnan tulee kirjata moninaisuuden kunnioituksen kaikkiin eri virallisten tahojen työstrategioihin sekä kehittää tukevaa toimintaa yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa. Näin ollen maakunta ja alueen kunnat harjoittavat ja yhä kehittävät ennakoivaa ja vuorovaikutteista yhteistyötä kohti kunnioittavaa monikulttuurista yhteiskuntaa.

Palvelu myönnetään kaikille lainsäädännössä määritellyille maahanmuuttaja/kotoutumisasiakkaille palvelutarpeen mukaisesti, mukaan lukien työn, opiskelun tai perhesidosten takia tulleita.

Kotoutumispalveluiden osalta otetaan huomioon myös kotoutumistukitoiminta, joka toteutetaan yhteistyössä 3. sektorin toimijoiden kanssa. Kotoutumisavustajien käyttöä vahvistetaan.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut (25, s. 71-92)

Maakunta ja mahdolliset palveluntuottajat varmistavat, että lasten, nuorten ja perheiden osalta hyvinvoinnin ja terveydenpalvelut tuotetaan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisesti. Palveluissa toimiville työntekijöille järjestetään ihmisoikeus- ja monikulttuurisuuskoulutusta.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa painopiste on hyvinvointia ja terveyttä edistävissä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Jokaista maakunnantoimijaa veloitetaan järjestämään työntekijöilleen arvostavan kohtaamisen ja moninaisuuden kunnioituksen koulutuksia säännöllisesti työntekijöiden vaihtuvuuden mukaan. Palveluissa kiinnitetään huomiota erityistä tukea tarvitsevaan lapsen ja nuoren ja heidän perheiden tukemiseen sekä perheiden kokonaistilanteen selvittämiseen yhteistyössä perheen omien verkostojen, järjestöjen ja kuntaan jäävien palveluntuottajien kanssa. Erityisen tuen tarpeiden huomioinnin lisäksi, maakunnat mahdollistavat laajasti matalan kynnyksen tukea kaikille perheille ja vahvistaa ennaltaehkäisevää työtä.

Raskaus- ja synnytystoiminto: "Raskaus- ja synnytystoimintojen tarkoituksena on hoitaa synnytykset potilasturvallisesti ja huolehtia vastasyntyneen hyvinvoinnista. Synnyttäjien hoidossa toteutetaan synnyttäjän toiveista lähtevää yksilöllistä, perhekeskeistä ja vauvamyönteistä ajattelua. Varmistetaan kaikkien asiakkaiden yhteisymmärryksen ja tasavertaisuuden tarjoamalla monikielisen doulan tukea synnytyksessä.

Lapsen sopimusasioissa palvelu sisältää vanhempien väliset sopimusneuvottelut, lapsen kuulemisen, laskelmat sekä virka-apupyynnöt lapsen asumis-, huolto-, tapaamis- ja elatussopimusasiassa, ohjauksen ja neuvonnan sekä sopimuksen vahvistamisen. Ainakin yhdessä maakunnan yksikössä tulee kehittää kansainvälisiä lapsen sopimusasioiden asiantuntijuutta palvellakseen avioeroja, joissa toinen vanhempi asuu ulkomailla.

Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lastensuojelussa on toimittava mahdollisimman hienovaraisesti ja käytettävä ensisijaisesti avohuollon tukitoimia, jollei lapsen etu muuta vaadi. Hienovarainen kohtaaminen ottaa erityisesti huomioon perheiden monimuotoisuuden, luottamuksen luomisen, kulttuurisensitiivisyyden sekä väärinkäsitysten estämisen.

Huostaanotto-, sijaishuolto-, perhekuntoutus- ja turvakotitoiminnassa otetaan huomioon lasten ja perheiden kulttuuriset oikeudet ja erityistarpeet.

Maahanmuuttopalvelut (27.4, s. 97):

Maahanmuutto- ja kotoutumispalveluissa kannustetaan ja mahdollistetaan asiakkaiden omaan osallistumiseen ja yksilöllisyyteen nojaava palvelun tarpeen määrittely ja kotouttamistoimenpiteet. Maahanmuuttajille suunnattavassa tuessa huomioidaan myös kotouttamisajan jälkeiset erityistarpeet.

Tämän lausunnon ovat allekirjoittaneet:

Emmanuel Sibomana, Paremmiin Yhdessä ry, toiminnanjohtaja

Kristiina Baltzar, Paremmiin Yhdessä ry

Arja Seppälä, Monikulttuurikeskus Gloria

Sonya Sahradyan, Moni ry

Daman Saeed, Move-verkoston työryhmän jäsen

Sara Robinson-Moncada, Monikulttuuriset perheet

Päivi Gynther, Koske

Samuel Florin, Jyväskylän romaninuoret ry

Tenho Roth, Jyväskylän romaninuoret ry

Sibomana Emmanuel
Paremmiin Yhdessä ry - Monikulttuuristen järjestöjen ja kotoutumistyön
verkoston (MOVE- VERKOSTO)

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen museo on tutustunut Keski-Suomen liiton laatimaan maakunnan järjestämissuunnitelman toiseen suunnitelmaversioon. Järjestämissuunnitelma kuvaa hyvin yleisellä tasolla sitä, miten uusi maakuntahallinto voi toimia vuoden 2020 alusta lähtien.

Keski-Suomen museo pitää hyvänä järjestämissuunnitelman selkeää rakennetta, jossa määritellään missä asioissa uusi maakunta on järjestäjänä ja missä tuottajana.

Vaikka kulttuuriympäristöä ja sen merkitystä ei käsitellä kuin pääkappaleissa 9 (Toimintaympäristö kokoavan tiedon kokoaminen, ylläpito ja analysointi), 10 (Edistämistehtävät), 13 (Rahoitus, avustukset ja hanketoiminta) ja 21 (Luonto- ja kulttuuriympäristöpalvelut).

Järjestämissuunnitelman toinen suunnitelmaversio on edelleen keskeneräinen. Luvussa kuusi käsitellään yhteistyötä, mutta siitä ei selviä esimerkiksi maakuntamuseon (alueellinen vastuumuseo) maakunnallisen viranomaistyön yhteistyötapa tulevan maakunnan kanssa. Alueellisen vastuumuseon viranomaisrooli kulttuuriympäristötehtävissä on tulossa valmisteilla olevaan uuteen museolakiin. Keski-Suomen museolla on jo nyt kulttuuriympäristön hoidossa, avustusten käytön valvonnassa, maankäytössä ja kulttuuriympäristötiedon hallinnassa maakunnallinen vastuurooli.

Luvussa 10.2 Maakunnan ja kunnan hyvinvointiyhteistyö on käsitelty, miten maakunta edistää hyvinvointia kunnissa. Tähän yhteyteen olisi hyvä lisätä myös kulttuuriympäristön hyvinvointia tuottava näkökulma.

Luvussa 10.6. Kulttuurin edistäminen on hyvin tuotu esiin maakunnan rooli kulttuurin edistäjänä. Tässäkin yhteydessä on kuitenkin hyvä tuoda esiin kulttuuriympäristön ja sen hoidon merkitys hyvinvoinnin lähteenä.

Luvussa 10.9. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen tuodaan esille myös kulttuuriympäristö. Luonnon monimuotoisuuden suojelusta tulee erottaa kulttuuriympäristön hoito ja tehdä kulttuuriympäristön hoidon edistämisestä kokonaan oma luku.

Luvussa 21 Luonto- ja kulttuuriympäristöpalvelut kulttuuriympäristön hoito on käsitelty osana luonnonsuojelua. Kulttuuriympäristö tulee erottaa omaksi kappaleekseen, jossa tulee tuoda esille kulttuuriympäristö kokonaisuutena, myös nyt tekstistä puuttuva arkeologinen kulttuuriperintö ja se miten maakunta aikoo edistää kulttuuriympäristön hoitoa.

Voutilainen Heli-Maija
Jyväskylän kaupunki/museopalvelut

Eeva Nykänen

Lausunto

15.05.2018

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Täydennyksiä järjestämissuunnitelmassa kuvattuihin palveluihin: ruokatottumusten edistäminen (Luku 10 ja 25.1) ja ravitsemusterapia (luvut 28.2, 28.7, 30, 32.7, 34.2.1)

Lausunnon antajat: Eeva Nykänen, laill. ravitsemusterapeutti, KSSHJ ja Riikka Manninen, laill. ravitsemusterapeutti, JYTE

Kappale 10. Edistämistehtävät: Ruokatottumusten edistäminen on olennainen osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja tarvitsee oman kappaleen mm. kulttuurin ja liikunnan rinnalla.

Esitys: 10.X. Ruokatottumusten edistäminen

Perustetaan maakunnallinen ravitsemuksen seurantaryhmä. Sen tehtävinä on valmistella esityksiä toimenpiteistä hyvän ravitsemuksen edistämiseksi, hyvien käytäntöjen käyttöönottamiseksi ja juurruttamiseksi sekä kansallisten ravitsemus- ja ruokailusuositusten jalkauttamiseksi. Lisäksi seurantaryhmä toimii tarvittaessa kuntien apuna ja huolehtii suunniteltujen toimenpiteiden kattavasta seurannasta ja arvioinnista. Seurantaryhmään kutsutaan mm kuntien ruokapalveluvastaavia, sosiaali- ja terveysalan ja sivistystoimen työntekijöitä sekä hanke- ja järjestötoimijoita.

Perustelu: Seurantaryhmän perustamista esittää Valtion ravitsemusneuvottelukunta (12/2017).

25.1. Lasten, nuorten ja perheiden osalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut

lisäys: Perheen voimavarojen vahvistamista tukee näyttöön perustuva valtakunnallinen Neuvokas perhe -toimintamalli.

Perustelu: lapsiperheiden ohjauksessa tulee käyttää näyttöön perustuvia menetelmiä, mm terveen painokehityksen tukena.

28.2. Ikäihmisten ennaltaehkäisevät palvelut / palvelukuvaus

Ikäneuvolapalveluihin...Kohdennettujen terveystarkastusten avulla... (lisäys:) Tarkastuksissa käytetään mm. kaatumisen ja vajaanavitsemusriskin seulontaan tarkoitettuja luotettavia mittareita FRAT, FROP ja MNA.

(myöhemmin samassa kappaleessa) Ikäneuvolapalvelut: Ikäneuvola voidaan toteuttaa myös ryhmätoimintana, (lisäys:) kuten ikääntyneiden elämäntaparyhmät, tai ...

28.2. Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

lisäys: Asiantuntijapalvelut (ml ravitsemusterapia) varmistetaan tarvittaessa verkkovälitteisesti.

28.7. Kuntoutus- ja lyhytaikainen osastohoito

...Kuntoutusosastolla keskimääräiset hoitajakset... (lisäys:) Potilailla on usein vajaanavitsemusriskiä lisäävä sairaus tai tila (mm AVH, lonkkamurtuma) ja ravitsemushoidon kehittämisestä ja käytännöistä osastolta kotihoitoon vastaa moniammatillinen ravitsemustyöryhmä.

30. Erikoissairaanhoidon palvelut / Palvelujen saatavuus

Väestölle järjestetään maakunnan alueella seuraavia erikoisalojen palveluja:

... radiologia, (lisäys): ravitsemusterapia, silmätaudit...

32.7. Liikkuvat asiantuntijapalvelut / moniammatillinen erityisasiantuntijaryhmä (Vammaisten palvelut)

Liikkuvat asiantuntijapalvelut sisältävät ... (lisäys:) psykologipalveluihin, ravitsemusterapiapalveluihin...

34.2. Sote -keskuksen vastaanottopalvelut

34.2.1 Yleislääketieteen alaan kuuluvat vastaanottopalvelut

Lääkärin lisäksi muut terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat tutkia potilaan ja todeta sairauden oireita...

psykologi, depressiohoitaja tai psyk. sairaanhoitajan vastaanotolla, (lisäys:) ravitsemusterapeutin vastaanotolla...

Tavanomaisimpia yleislääketieteessä hoidettavia sairauksia ovat...

mielenterveys- ja päihdehäiriöistä... ahdistuneisuushäiriö, (lisäys:) syömishäiriöt...

Listan loppuun lisäys: Virheravitsemus, ravintoaineiden puutokset, vajaaravitsemus (energia ja/tai proteiini)

Eeva Nykänen
KSSHP / Perusterveydenhuollon yksikkö

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kannonkosken ja Kivijärven ikäihmisten asioista kiinnostuneiden tahojen kumppanuuspöydät antavat yhteisen lausunnon molempien kuntien kumppanuuspöytien puolesta koskien erityisesti ikääntyvien hoito- ja hoivapalveluita (luku 28):

- * Lääkäriasema, josta saa hoitajan, yleislääkärin ja laboratoriopalveluita on tarpeellista edelleen pysyä omassa kuntakeskuksessa ainakin 3 päivänä viikossa.
- * Ikäihmisten asiakas- ja palveluohjaus korostuu varmasti, ja siihen on tärkeää panostaa ja tiedottaa siitä hyvin.
- * Tavoitteet hoito- ja hoivapalveluissa ovat erinomaiset, siitä plussaa. Hyvä on myös ennaltaehkäisyyn panostaminen, helppo saavutettavuus ja yhdenvertaisuus.
- * 28.1 ensimmäinen kappale pitäisi lukea: "... tavoitteena on neuvoa, auttaa, tukea ja helpottaa palveluita hakevien ja...". Toinen kappale, olisiko syytä selittää mitä KAAPO-malli tarkoittaa. Periaatteet sinänsä hyviä.

28.2 Kuntouttavan päivätoiminnan palvelukuvauksessa kolmas kappale: "Palvelu sisältää mahdollisuuden osallistua ruokailuun JA/TAI kylpemispalveluihin."

Päiväkeskuspalvelujen saatavuus on turvattava kunta- ja asutuskeskuksien alueella niin, että palvelut ovat enimmillään NOIN 30 MIN PÄÄSSÄ asiakkaan kotoa. Puolen tunnin matka on ehdottomasti maksimi, koska päivä matkoineen tulee muutoin liian raskaaksi, eikä toimintaan jakseta tällöin osallistua. KULJETUSMAHDOLLISUUS on jatkossakin ehdoton, koska ilman sitä toimintaan on esim. sivukyliltä ja varsinkin talviaikaan myös keskustassa erittäin vaikea osallistua. Kuljetus mahdollistaa tasavertaisen osallistumisen.

28.3. Milloin muistisairas siirtyy suoran valinnan piiristä ei-valinnan vapauden piiriin? Tuleeko ristiriitaa varhaisen vaiheen mahdollisilta yksityisiltä toimijoilta siirtää asiakas maakunnan palveluun? Hoidon jatkuvuus ja katkeamaton hoitopolku on muistiasiakkaiden kohdalla erityisen tärkeää. Toteutuuko tällä mallilla?

Geriatrian on tärkeää pitää vastaanottoja ja jalkautua myös maakunnan alueella muihin sote-keskuksiin ja hoivayksiköihin.

28.4. Kotihoidon palvelujen saatavuus ja saavutettavuus aiotaan kertoa erillisessä liitteessä. Liitettä ei järjestämissuunnitelmassa kuitenkaan ole, ja olisi tärkeää, että kaikki saavutettavuuteen ja saatavuuteen liittyvät asiat kerrottaisiin avoimesti suoraan suunnitelmassa, ei erillisissä liitteissä. Myös myöntämisperusteet ja toimintaohjeet kiinnostavat tässä yhteydessä.

Palveluiden tuottamisessa huolta herättää asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti. Kotihoidossa on riski palveluiden pirstaloitumiseen, kun asiakkaan luona saattaa käydä useita eri palvelun tuottajia, jolloin kokonaisvastuu asiakkaasta saattaa hämärtyä. Olisi myös erittäin tärkeää, että ikäihmiset eivät ole "markkinoidenvietävissä" tai houkuteltavissa palveluiden hankintaan, jotka eivät välttämättä ole heidän parhaan etunsa mukaisia. Ylipäätään on säilytettävä kontrolli palveluiden tuottajien osalta, että palvelu on asiallista ja laadukasta; sertifiointi yksi mahdollisuus.

28.5. Plussaa siitä, että omaishoidettaville voitaisiin järjestää perhehoitoa hoidettavan kotona.

28.6. Plussaa asumispalveluiden järjestämisestä kodinomaisesti ja siten, että puoliset voivat asua yhdessä. On tärkeää, että asumisyksiköiden saattohoito-osaamista ja -ympäristöä kehitetään niin, että asiakkaalla on aito mahdollisuus asua paikallisissa toimintayksikössä elämänsä loppuun saakka, eikä häntä viimeisiksikään hetkiksi olisi tarvetta enää siirtää muualle.

Asumispalvelujen järjestäminen noin 8 % yli 75-vuotiaista kuulostaa vähäiseltä määrältä. Asumispalveluissa on tärkeää mahdollistaa osallistuminen ja ylläpitää yhteyttä omaan sosiaaliseen ympäristöön. Siksi on tärkeää, että asumispalvelua on tarjolla asukkaiden OMISSA KOTIKUNNISSA/ASUTUSKESKUKSESSA. Tunnin matkan päässä oleva palvelu ei enää ole tuttua arkiympäristöä.

28.6.2 Myöskään pitkäaikaislaitoshoido ei saa mennä kovin kauas! Jos palvelua on vain muutamassa paikassa maakunnassa (Jyväskylä, Jämsä, Äänekoski?) se menee turhan kauaksi esim. Kivijärveltä ja Kannonkoskelta. Seutukuntakeskus esim. Saarijärvi on vielä mahdollisuuksien rajoissa, jotta esimerkiksi sukulaisten ja ystävien vierailut mahdollistuvat. Ne ovat kuitenkin pitkäaikaislaitoshoidossa olevan kohdalla hyvin tärkeitä.

28.7 Kuntoutus- ja lyhytaikainen vuodeosastohoito tulisi olla enimmillään NOIN PUOLEN TUNNIN matkan päässä kotoa, esim. Saarijärven seutukunnalla Saarijärvellä ja Karstulassa.

28.7.1 Kotona annettava saattohoito plussaa

Pekkarinen Hanna
Kivijärven ja Kannonkosken kumppanuuspöydät - Ikäihmisten asioista
kiinnostuneiden tahojen kumppanuuspöydät

Lausunto

15.05.2018

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Rikosseuraamukset koskettavat päivässä keskimäärin 319 Keski-Suomen maakunnan asukasta (Rikosseuraamuslaitoksen moniste: Rikosseuraamusasiakkaat 1.5.2017). Vapaudessa suoritettavan yhdyskuntaseuraamuksen on vuonna 2017 päättänyt yhteensä 178 keski-suomalaista. Vankilasta on vuoden 2017 aikana vapautunut yhteensä 285 keski-suomalaista vankia. Vankilasta vapautuneilla on vuonna 2017 ollut yhteensä 201 lasta (lasten osalta tilastointi voi olla puutteellinen). Vankeustuomio ja vapaudessa seuraamuksen suorittaminen koskettaa siis vangin itsensä lisäksi suurta joukkoa lapsia, puolisoita ja muita läheisiä. Rikosseuraamukset ovat kuitenkin ihmisen elämässä yleensä vain määrämittainen ajanjakso. Pysyvämpää on maakunnan asukkaana ja palvelujen käyttäjänä oleminen.

Rikostaustaisista maakunnan asukkaista osa on selkeästi paljon palveluja tarvitsevia, mutta käytännön työssä tehtyjen havaintojen mukaan he eivät kuitenkaan aina käytä perustason palveluita, vaan painopiste kääntyy helposti erikoissairaanhoidon ja ns. raskaampiin sosiaalipalveluihin. Tämä kuormittaa ihmisen itsensä lisäksi myös palvelujärjestelmää. Rikosseuraamuslaitoksen omassa toiminnassa pyritään tarjoamaan yleisen palvelujärjestelmän mukaisia palveluita. Rangaistuksen suorittamisen aikana vankiloissa on käytettävissä mm. terveydenhuollon palveluita ja opiskelumahdollisuuksia. Lisäksi sekä vankiloissa että yhdyskuntaseuraamustoimistoissa pyritään eri menetelmin vaikuttamaan rikosten uusimisriskiin, mutta lisäksi on mahdollista saada mm. sosiaaliohjausta, päihdetyötä, lapsi- ja perhetyötä sekä työllistymistä edistäviä työntekomahdollisuuksia. Rikosseuraamuslaitoksessa on lisäksi panostettu erityisesti asunnottomuustyöhön ja yhteispalvelun kehittämiseen nykyisen TYP-verkoston kanssa. Rikosseuraamuslaitoksen oma toiminta palvelujen kehittämisessä ei yksin riitä, vaan yhteistyön tekeminen on tarpeen. Näin saadaan aidosti järjestettyä tukea ja palveluja varhaisemmassa vaiheessa, oikea-aikaisesti ja yhtenäiset palvelujatkumot varmistaen.

Keski-Suomen maakunnan järjestämissuunnitelman toisessa luonnoksessa on päätetty varmistaa asiakaslähtöisyys. Lisäksi halutaan taata kokonaisvaltaiset, vaikuttavat ja oikea-aikaiset palvelupolut

ja vakiintuneet asiakas- ja hoitosuhteet. Rikosseuraamuslaitoksen näkökulmasta tämä kaikki on erityisen tärkeää rikostaustaisten maakunnan asukkaiden kohdalla. Rikosseuraamuslaitos toivoo, että jatkossa kotimaakunnissa olisi rikostaustaisiin erikoistunutta, keskitettyä osaamista. Rikosseuraamuslaitos on halukas kehittämään toimivia palvelupolkuja asiakaskunnalleen yhteistyössä maakunnan toimijoiden kanssa erityisesti sosiaali-, terveys- ja kasvupalvelujen alueella. Rikosseuraamuslaitos haluaa olla mukana kehittämässä yhteisiä asiakassuunnitelmia ja palvelutarpeen arviointeja ennen ja jälkeen rangaistuksen suorittamisen, niin että asiakkaan ja hänen perheensä tarvitsemat palvelujatkumot toteutuvat. Rikosseuraamuslaitos tarjoaa omalta osaltaan jatkossakin asiakkaiden tarpeiden edellyttämiä palveluita rangaistusten suorittamisen aikana.

Keski-Suomessa sijaitsevista Rikosseuraamuslaitoksen tämän hetkisistä yksiköistä Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimisto ja Laukaan vankila tulevat olemaan Keski-Suomen maakunnan keskeisimpiä yhteistyötahoja. Lisäksi Keski-Suomen maakunnan asukkaat suorittavat vankeusrangaistuksiaan laajalla Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella, joten yhteistyön kehittämisen tarve on maantieteellisten etäisyyksienkin vuoksi tärkeää. Rikosseuraamuslaitos toivoo, että maakunnan ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyö huomioidaan Keski-Suomen maakunnan järjestämissuunnitelmassa.

Keränen Saija
Rikosseuraamuslaitos, Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Matalan kynnyksen ohjausta ja tukea hyvinvoinnin edistämiseen ja arjen sujumiseen - ilman ajanvarausta ja diagnoosia

Tarve:

Järjestämissuunnitelmassa, kuten yleisesti sote-palveluissa tällä hetkellä, korostuvat mm. ammattilaisen tekemä palveluntarpeen arviointi, kliiniset tutkimukset, terveysongelmien diagnosointi, ym. asiantuntijapalvelut. Nämä ovatkin usein välttämättömiä, kuten esim. akuuteissa tilanteissa tai sellaisten ennaltaehkäisyssä. Järjestämissuunnitelmassa on kuitenkin myös tärkeää painottua omaehtoisen hyvinvoinnin edistämisen toteutuminen yksilöiden arjessa. Asia tuleekin suunnitelmassa esiin esim. s. 147:

”Palveluilla tuetaan ja kannustetaan kansalaisia huolehtimaan omasta ja läheistensä hyvinvoinnista ja terveydestä sekä arjen sujumisesta.”

Tällä hetkellä palvelukuvauksissa ei kuitenkaan tule selkeästi esiin kuntalaisille tarjottavat omahoidon ja arjen sujumisen palvelut erityisesti elämäntapasairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa. Näin ollen palveluiden määrittelyssä tässä järjestämissuunnitelmassa on erittäin tärkeää keskittyä myös sellaisiin palveluihin ja toimintoihin, jotka ovat kuntalaisten käytettävissä ilman ajanvarausta. Esimerkiksi silloin, kun yksilöllä on tarve:

- Keskustella oman tai läheisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyen (myös ilman akuuttia terveysongelmaa)
- Saada tukea ja ohjausta elämäntapamuutosten toteuttamiseen ja niiden esteiden tunnistamiseen omassa arjessa, esim. mielen hyvinvointi, liikunta, ravitsemus, uni ja lepo. Sekä keskustella ja miettiä yhdessä ammattilaisen/vertaisen kanssa keinoja toteuttaa arjessa hyvinvointisuunnitelman mukaisia tavoitteita.

- Päästä pienimuotoisiin hyvinvointimittauksiin (esim. RR, verensokeri, BMI, vyötärön ympäryys) tai tehdä esim. riskipistetestejä (Audit, BDI, FIT-indeksi, rasvan laatu, jne.)
- Saada tietoa vertaisten/kokemusasiantuntijoiden tuottamista palveluista tai kohtaamismahdollisuuksista, esim. ryhmätoiminta, vertaistuki
- Saada opastusta sähköisten sote-palveluiden käytössä
- Saada palveluohjausta, tietoa sote-keskusten ym. julkisista palveluista

Ehdotus:

Edellä kuvattuihin asiakastarpeisiin voidaan vastata matalan kynnyksen toiminnalla, jota on viime vuosina kehitetty terveystioski- ja hyvinvointikioski- palvelukonseptin nimellä. Hyvinvointikioskin kaltaisen toiminnan voisi ottaa osaksi maakunnan sote-palveluita. Toiminnan tuottaja voi vaihdella alueen tarpeiden ja tarjonnan mukaan. ”Kioski” voi toimia joko kiinteässä paikassa sote-palveluiden yhteydessä, tai toimia liikkuvana palveluna esim. kirjastojen, järjestötoiminnan, nuorisopalveluiden, liikuntapalveluiden, ostoskeskusten jne. tiloissa. Siellä ei tehdä diagnostisia tutkimuksia, eikä toiminnan tarvitse keskittyä tietyn sairauden tai terveysongelman ympärille. Paikalla on sote-ammattilainen, jonka kanssa asiakas voi keskustella mm. yllä mainituista asioista ja saada tietoa. Paikalla voi olla myös koulutettu vertainen tai kokemusasiantuntija. Lisäksi Hyvinvointikioski/terveystioski tarjoaa paikan järjestöjen ennaltaehkäisevälle toiminnalle erilaisten teemapäivien ja vertaistuen merkeissä. Myös maakunnan järjestämistä vastuulla olevat sote-palvelut voivat jalkautua kioskille ja madaltaa kynnystä asioida ammattilaisen kanssa.

Hyvinvointikioskitoiminnan avulla on mahdollista lisätä kuntalaisten aitoa osallisuutta ja itseohjautuvuutta hyvinvoinnin edistämiseksi. Ongelmana on, että em. ohjauksen/palvelun tarpeisiin ei pystytä vastaamaan sote-keskusten ajanvarauksella toimivien palveluiden avulla, eikä näin ollen onnistuta tavoittamaan riittävästi elämäntapasairauksien (ml. myös mielenhyvinvointi) riskissä olevia asiakkaita. Tällöin myös asiakkaan hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden mukainen toiminta saattaa jäädä toteutumatta kuntalaisten omassa arjessa, johtuen taitojen, tuen tai kannustuksen puuttuessa. Palvelua tulee saada silloin kun siihen on oma kiinnostus. Jos asiakas joutuu odottamaan palvelua ja kohtaamista, kiinnostus voi mennä ohi eikä esim. elämäntapasairauksien riskissä olevaa päästä tavoittamaan silloin kun hän itse olisi motivoitunut muutokseen omassa arjessaan. Motivaatiota ja muutostaitoja voidaan tukea pienilläkin resursseilla, kun aika on asiakkaalle sopiva.

Hyvinvointikioskeja on toteutettu Jyväskylässä (ESR -hanke & Hyvinvointikioski 60+), Kuopiossa, ja Nokialla ja Terveystioskeja esim. Ylöjärvellä, Orimattilassa, Haminassa, Kotkassa ja Lahdessa. Viimeksi mainituissa osassa on ollut tarjolla myös rokotuspalvelua sekä tiettyjen ryhmien terveystarkastuksia. Sitran (2012) selvityksessä terveystioskit nähtiin potentiaalisena täydentävänä palveluna sote-asiakkaille.

Nähdäksemme:

- kioskitoiminta toimii alustana monenlaiselle terveyttä ja hyvinvointia edistävälle toiminnalle, johon eri toimijoiden on helppo linkittyä
- kioskin toiminta tulee selkeästi kytkeä osaksi maakunnan ja kunnan hyte-toimintaa, jolle asetetaan tavoitteet sekä mittarit arviointia varten
- kioskin toimintaan voi esimerkiksi sisältyä vaikuttavaksi todettujen terveyttä edistävien käytäntöjen jalkauttaminen
- kioskitoiminta tavoittaa sellaisia kohderyhmiä, joita muuten on hankala tavoittaa

Hyvinvointikioski työ- ja toimintakyvyn edistäjänä-hankkeen asiantuntijat

Mari Punna

Essi Heimovaara-Kotonen

Outi Teittinen

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Punna Mari

Jyväskylän ammattikorkeakoulu - Hyvinvointikioski työ ja toimintakyvyn edistäjänä -hanke

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen maakunnan järjestämissuunnitelman 2. versio

Keski-Suomen Järjestöareenan lausunto 15.5.2018

EHDOTUKSEMME ON, ETTÄ MAAKUNNAN JÄRJESTÖKENTÄN TOIMINTAEDELLYTYKSET TURVATAAN, SILLÄ JÄRJESTÖTOIMINTA EDISTÄÄ ASUKASLÄHTÖISESTI JA RUOHONJUURITASON KOKEMUSTIETOON PERUSTUEN KUNTIEN JA MAAKUNNAN PERUSTEHTÄVÄÄ.

Kiitämme mahdollisuudesta ottaa kantaa Keski-Suomen maakunnan järjestämissuunnitelman 2. versioon, ja esitämme järjestämissuunnitelmaan kirjattavaksi seuraavaa.

Viittaus kohtaan Kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö 6.5

”Maakunnan tehtävien ja palveluiden järjestämisessä hyödynnetään järjestöjen tarjoamia mahdollisuuksia kansalaisten osallisuuden tukemisessa ja vahvistamisessa, kansalais- ja asiakastiedon tuottamisessa sekä terveyden, hyvinvoinnin ja alueiden elinvoiman edistämässä.”

Järjestöareena haluaa lausunnossaan tuoda esille seuraavaa:

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää onnistuakseen kuntien, maakunnan ja järjestöjen sujuvaa, systemaattista ja ammattimaista yhteistyötä. Yksi merkittävimmistä riskitekijöistä uudistuksessa hyte-alalla ovat mahdolliset tietokatkokset maakunnan, kuntien, palveluntuottajien ja järjestöjen välillä. Järjestöareenan kantana on, että yhteistyön varmistamiseksi ja tietokatkosten

ehkäisemiseksi kuntiin ja maakuntaan nimetään sekä hyte-työn että järjestöyhteistyön vastuuhenkilöt.

Viittaus: ”Maakuntaan perustetaan maakunnan ja järjestöjen yhteistyön periaatteita linjaava kumppanuuspöytä sekä laaditaan maakunnan strategiatyön osana erillinen järjestöstrategia. Säännöllisesti ko-koontuvan kumppanuuspöydän ja järjestöstrategian tarkoituksena on vahvistaa maakunnan ja järjestöjen pitkäjänteisiä kumppanuuksia, keskinäistä luottamusta ja vuorovaikutusta sekä edistää järjestöjen toimintaedellytyksiä maakunnan alueella.”

Järjestöareena toivoo, että järjestämissuunnitelmaan kirjataan seuraavaa:

Maakunnan järjestöjen kumppanuuspöytänä toimii Keski-Suomen Järjestöareena. Järjestöareenan ja maakunnan välistä yhteistyötä ja tarvittavia käytänteitä luodaan yhdessä.

Uudistuksen myötä ymmärretään järjestöjen potentiaali yhteisten tavoitteiden edistämässä ja varmistetaan järjestöjen toimintaedellytykset entistä paremmin. Järjestöille annettavia avustuksia sekä siinä tapahtuvia muutoksia seurataan ja raportoidaan systemaattisesti sekä kunta- että maakuntatasolla. Järjestöareena näkee tärkeänä, että maakunta hyödyntää mahdollisuuksiaan rahoittaa järjestöjä maakunnan hyte-velvoitteen vuoksi, yleiskatteisen rahoitusmekanismin kautta.

Järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan ja markkinalähtöisen palveluntuotannon määrittelyssä sekä rajojen tekemisessä Järjestöareena toivoo erityistä huolellisuutta ja ennakkointia. Uudistuksen yhteydessä on huomioitava, että maakunnan asettamat määrittelyt ja rajat näiden toimintojen välille vaikuttavat maakunnan järjestökentän toimintaedellytyksiin ja sitä kautta maakunnan yleishyödyllisen toiminnan moni-puolisuuteen.

Viittaus: ”Järjestöt voivat toimia maakunnassa myös palveluiden tuottajana. Maakunnan muun toiminnan tapaan myös järjestöjen rooli palveluiden tuottamisessa erotetaan järjestöjen muista tehtävistä.”

Järjestöareena pitää tärkeänä, että lopullisen järjestämissuunnitelman yhteydessä kerätään tietoa maakunnan järjestöjen toiminnoista asiakasryhmittäin yhdessä asiakasryhmänsä tuntevien järjestöjen kanssa. Samalla huolehditaan siitä, ettei järjestötoiminta halvaannu ja ettei avustuksiin ja haavoittuvassa ase-massa olevien ihmisryhmien palveluihin synny aukkoja tai katkoksia. Tätä tietoa tarvitaan myös tiedolla johtamisen ja asiakasohjauksen tarpeisiin.

Viittaus kohtaan 10.1.3 Palveluntuottajien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä

”Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Myös järjestöillä on merkittävä rooli hyvinvointityössä niin palveluntuottajana kuin terveyden edistämisen toimijana. Järjestöjen tehtäviä ovat mm. vertaistuki, kuntoutus, virkistys ja neuvonta."

Järjestöareena toivoo, että lause "Järjestöjen tehtäviä ovat mm. vertaistuki, kuntoutus, virkistys ja neuvonta:" muotoiltaisiin seuraavasti: Järjestöillä on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijoina sellaisia tehtäviä, jotka eivät ole palveluntuotantoa kuten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen sekä vertaistuki, virkistys ja neuvonta.

Järjestötyön keskiössä on ihminen ja yhteinen, yhdessä toteutettava perustehtävä. Toiminta on moni-muotoista. Järjestötoiminnan myötä syntyvä osallisuus, mielekäs yhteinen tekeminen, oppiminen, itseilmaisuus ja sen tuottamat harrastusmahdollisuudet, ryhmätoiminnot, erilaiset tapahtumat ja naapuri- ja oma apu -verkostot ovat ihmisen sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta merkittävää. Järjestökentän merkityksen voi kiteyttää siten, että se edistää asukaslähtöisesti ja ruohonjuuritason kokemustietoon perustuen kuntien ja maakunnan perustehtäviä.

Jyväskylässä 15.5.2018

Keski-Suomen Järjestöareena

Keski-Suomen Järjestöareenan puolesta

Humanistinen Ammattikorkeakoulu (Humak), lehtori Pekka Kaunismaa

Keski-Suomen Liikunta ry, aluejohtaja Petri Lehtoranta

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry, kehittämispäällikkö Tiina Sivonen, erityisasiantuntija Matti Tervaniemi, muutoskoordinaattori Anu Hätinen, järjestöjen muutosagentti Anne Astikainen

Monikulttuurikeskus Gloria ry, toiminnanjohtaja Arja Seppälä

Nuorten Keski-Suomi ry, toiminnanjohtaja Eeva-Liisa Tilkanen

Paremmiin Yhdessä ry, projektityöntekijä Annika Miettinen

Sovatek-säätiö, kansalaistoiminnan johtaja Eero Pirttijärvi

Suomen Nuorisoseurat ry - Keski-Suomen aluetoimisto, toiminnanjohtaja Jarmo Tupasela

Sivonen Tiina
Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry - Keski-Suomen Järjestöareena

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen maakunnan järjestämissuunnitelman 2. versio. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry lausunto 15.5.2018

EHDOTUKSEMME ON, ETTÄ MAAKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSJÄRJESTÖJEN TOIMINNOISTA KERÄTÄÄN LISTA JA JÄRJESTÖILLE ANNETTAVIA AVUSTUKSIA SEURATAAN SEKÄ KUNTIIN JA MAAKUNTAAN NIMETÄÄN HYTE- JA JÄRJESTÖVASTUUHENKILÖT.

Kiitämme mahdollisuudesta ottaa kantaa Keski-Suomen maakunnan järjestämissuunnitelman 2. versioon ja lausumme etenkin maakunnan sosiaali- ja terveysjärjestöjen näkökulmasta seuraavaa.

Keski-Suomessa on noin 500 sosiaali- ja terveysjärjestöä. Nämä järjestöt toimivat erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ja erityisen palvelun, avun ja tuen tarpeessa olevien kansalaisten parissa. Järjestöt tuottavat mm. moniongelmaisten ja syrjäytyneiden asiakkaiden sosiaalisen kuntoutuksen-, päihde- ja mielenterveys- sekä työllisyyspalveluja. Lisäksi järjestöt ovat merkittäviä osallisuuden ja kansalaistoiminnan sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäjiä.

Järjestöillä on sekä ostopalvelusopimuksilla tai maksusitoumuksilla tuotettua palvelutoimintaa että yleishyödyllistä syrjäytymisen ehkäisyn ja terveyden- ja hyvinvoinnin sekä osallisuuden ja toimintakyvyn edistämisen palveluja. Palvelutuotannon lisäksi järjestöt ylläpitävät vapaaehtois- ja vertaistoimintaa sekä luovat toimintaedellytyksiä kansalaisille ja erityisesti syrjäytymisuhan alla oleville ihmisille.

Ministeri Saarikon toimeksiannosta tehdyssä, selvityshenkilö Tuija Braxin väliraportissa on kuvattu sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaympäristön muutoksia sote-järjestelmässä. Raportissa on

maakunnille konkreettisia suosituksia, joita olemme hyödyntäneet tässä lausunnossamme ja joita ehdotamme käytettäväksi sekä otettavaksi huomioon Keski-Suomen maakunnan järjestämissuunnitelmaa kirjoitettaessa (Väliraportti ministeri Saarikon toimeksiannosta tehtävästä yleishyödyllisiä yhteisöjä sotejärjestelmässä koskevasta selvityksestä, 25.4.2018).

Ehdotuksemme lopullisen järjestämissuunnitelman yhteydessä huomioitavaksi:

1. Lopullisen järjestämissuunnitelman yhteydessä kerätään tieto maakunnan järjestöjen toiminnoista alla olevan jaottelun (1-4) mukaan. Tieto kerätään vaiheittain, yhdessä asiakasryhmänsä tuntevien järjestöjen kanssa. Samalla huolehditaan siitä, että maakunnan järjestötoiminta säilyy ja kehittyy elävänä, ja ettei avustuksiin ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten palveluihin synny aukkoja tai katkoksia.
2. Järjestöille annettavia avustuksia sekä siinä tapahtuvia muutoksia seurataan ja raportoidaan systemaattisesti osana hyte-tietojen lakisääteistä keräämistä. Maakunta ja kunnat varmistavat yhdessä hyte-työn jatkumisen. Hyte-työn päävastuu kuuluu jatkossakin kunnille, mutta kuntien kannuste tukea hyte-työtä heikentyy, kun hyte-työn palveluiden tarvetta laskevat hyödyt koituvat jatkossa ensi sijassa maakunnan hyväksi. Toisaalta maakunnilla on painetta tukea sote-järjestötyötä, sillä ennaltaehkäisyyn panostaminen tuo maakunnalle säästöjä palvelutuotannossa.
3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää onnistuakseen kuntien, maakunnan ja järjestöjen sujuvaa ja systemaattista yhteistyötä. Uudistuksen yksi merkittävimmistä riskitekijöistä hyte-alalla ovat mahdolliset tietokatkokset maakunnan, kuntien, palveluntuottajien ja järjestöjen välillä. Yhteistyön varmistamiseksi ja tietokatkosten ehkäisemiseksi kuntiin ja maakuntaan tulee nimetä yhteyshenkilöt sekä hyte-työhön että järjestöyhteistyöhön.
4. Keski-Suomen maakunnassa järjestölähtöinen toiminta on ollut sosiaalisen asumisen palveluissa laaja-alaisinta ja pitkäaikaisinta. Maakuntaan perustettavassa monialaisessa, asumista laaja-alaisesti pohtivassa työryhmässä tulisi mukana olla myös asiakaslähtöistä asumisen tukea antaneen järjestön edustaja. ”Asunto ensin”-periaatteen ohella tulisi huomioida myös ne asiakkaat, jotka toivovat ja hyötyvät päihteettömän ja yhteisöllisen asuinympäristön tuesta.

MAAKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSJÄRJESTÖJEN TOIMINTAA EHDOTAMME TARKASTELTAVAKSI SEURAAVAN LUOKITTELUN POHJALTA

1. Täysin vapaaehtois pohjalta tapahtuva yleishyödyllinen toiminta

Toiminta perustuu jäsenten ja vapaaehtoisten keskinäiseen apuun ja tukeen eikä välttämättä sisällä julkista tukea.

2. Järjestölähtöiset hyte-toiminnot, jossa tarvitaan myös julkista tukea (STEA, kunnat, kuntayhtymät). Toimintojen kehittämiseksi ja koordinoimiseksi ammatillaiset usein työskentelevät vapaaehtoisten rinnalla.

Nämä järjestöjen toiminnot ovat nykyisessä järjestelmässä toimineet kunnan tai kuntayhtymän vastuulla olleen palvelu- ja hoitoketjun jatkona tai rinnalla tai matalankynnyksen paikkana, jossa ihmisestä otetaan ”viime hetkellä” koppi siten, ettei hän päädy varsinaisen sotepalveluketjun piiriin tai että hän on vapaaehtoisten tuen piirissä odottaessaan pääsyä varsinaisten palveluiden piiriin. Näitä toimintoja ei ole pidetty julkisiin palveluihin kuuluvina eikä toisaalta niillä ole katsottu olevan esteitä tulla kohdelluksi yleishyödyllisenä järjestötyönä. Esimerkkejä järjestölähtöisistä hyte-toiminnoista ovat mm. kohtaamispaikat, asukas- ja kansalaistalot, mielenterveyskuntoutujien klubitalot, kriisitilanteissa oleva apu ja ryhmämuotoinen sekä vertaistoiminta.

Järjestölähtöisiä hyte-toimintoja luonnehtivat mm. seuraavat piirteet: Toiminnan tarkoitus on vahvasti terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, toiminta on järjestön autonomiasta lähtevää, innovatiivista, anonyymiä ja etsivää. Toiminnan piiriin tullaan ilman lähetettä. Koko luettelo järjestölähtöisen hyte-toiminnan piirteistä on selvityshenkilö Tuija Braxin raportissa s. 45-46.

JÄRJESTÖLÄHTÖISEN HYTE-TOIMINNAN MUUTOKSET UUDESSA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

Sote-uudistus muuttaa järjestölähtöisen hyte-toiminnan toimintaympäristöä merkittävästi. Järjestölähtöisille hyte-toiminnoille syntyy mm. valinnanvapauden myötä uusia ja/tai uudenlaisia rajapintoja suhteessa voittoon tavoittelevaan liiketoimintaan ja nämä rajapinnat ovat eri maakunnissa erilaisia. Lisäksi eri maakunnissa valinnanvapauden puitteissa olevaa yksityistä palveluntuotantoa tulee olemaan hyvinkin eri mittakaavassa, mikä vaikuttaa siihen, minkälaisia rajapintoja järjestölähtöisille toiminnoille on kussakin maakunnassa syntymässä.

Kunkin järjestön on tunnistava, muuttaako uudistus toiminnan luonteen, eli onko kyseinen toiminta jatkossa markkinalähtöistä palvelua tai järjestölähtöistä toimintaa. Maakunnan on senkin tunnistettava tämä jako ja ennen kaikkea roolinsa sote-palvelumarkkinoiden rajojen ja rajapintojen määrittäjänä. Maakuntien on ymmärrettävä, että sen moninaisista keinoista ohjata sote-markkinoita omalla alueellaan seuraa, että maakunnat voivat olla keskenään hyvin erilaisia sen suhteen, mitä maakunnassa katsotaan tuotettavan markkinoilla ja mitä järjestölähtöisesti toimintoina. Maakunnan asettamat määrittelyt ja rajat vaikuttavat järjestöjen mahdollisuuksiin saada esimerkiksi STEA-rahaa ja sitä kautta maakunnan hyte-toiminnan monipuolisuuteen samoin kuin järjestökentän toimintaedellytyksiin.

Maakunnalla on useita keinoja ohjata hyte-työtä ja sen rajapintoja suhteessa palveluntuottajiin ja järjestölähtöisiin hyte-toimintoihin

Ensinnäkin maakunnalla on edelleen mahdollisuus tukea järjestölähtöistä hyte-toimintaa maakunnan hyte-velvoitteen vuoksi ja yleiskatteisen rahoitusmekanismin kautta. Muita hyviä

keinoja ovat mm. palveluntuottajien kanssa tehtävät sopimukset ja asetettavat laatuksiteerit sekä hyte-työtä edistävät kannustinperusteet kapitaatiomalliin. Kannustinperusteisiin tulisi mielestämme lisätä myös mielenterveysindeksi. Mielenterveyden häiriöt ovat maan toiseksi yleisin kansansairaus, joka aiheuttaa valtavia kustannuksia ja on suurin syy työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen. Keski-Suomessa tilanne on koko maata ajatellen heikompi; on huolestuttavaa, että täällä on Suomen neljänneksi korkein mielenterveysindeksi.

3. Pienten tai vaativien erityisryhmien palveluiden hankintamenettelyt.

Erityisen pienten tai vaativien asiakasryhmien palveluiden hankinnassa ehdotamme käytettäväksi hankintalain mukaista SGEI-menettelyä, neuvottelua tai suora hankintaa. Mitä pienemmästä tai vaativammasta asiakasryhmästä ja palvelusta on kyse, sitä enemmän palvelun hankintatavassa tarvitaan erityishankintaa.

Järjestölähtöisten palveluiden erityispiirre on se, että ne on kehitetty ja rakentuvat ainutlaatuisen kokemustiedon varaan ja toiminnoissa hyödynnetään usein myös vertaisuutta, kokemusasiantuntijuutta yms. Auttamistyötä tehdään lähellä ihmisen arkea, tukea saa vuorokauden ajasta riippumatta ja asiointi voi tapahtua myös anonyymisti – lisäksi järjestölähtöisissä palveluissa on usein mahdollisuus mm. saada vertaistukea ja kohdata kokemusasiantuntijoita tai olla vertainen tai toimia koulutettuna kokemusasiantuntijana. Esimerkkinä tällaista palveluista ovat mm. ensisuoja- ja selviämisasemapaalvelut, suonen sisäisesti huumeita käyttävien terveysneuvonta ja kuurosokeiden palvelut.

4. Kilpailutetut, alihankintana tuotetut palvelut, asiakassetelituotanto.

Ehdotamme maakunnan ottavan käyttöön monipuolisia hankintamenettelyitä, jotta myös pienet palveluntuottajat pääsevät mukaan palveluntuottajiksi. Ehdotamme myös, että palveluntuottajille asetettavissa kriteereissä tulisi kannustaa ohjaamista myös muuhun asiakasta hyödyttävään toimintaan palvelutuotannon rinnalla. Lisäksi hankintamenettelyissä tulisi hyödyntää sosiaalisia kriteereitä julkisissa hankinnoissa. Puhtaasti markkinaehtoisen setelituotannon riskinä on se, ettei pienille palveluntuottajille tulekaan asiakkaita, yritykset häviävät, toiminta loppuu, erityisosaaminen katoaa ja erityisesti haavoittuvien asiakasryhmien palveluihin tulee aukkoja.

Sosiaalisen kuntoutuksen osalta toteamme, että se vaatii oman erityistarkastelunsa, eikä sitä voi kokonaisuudessaan laskea asiakassetelituotannoksi. Tulkinnat siitä, missä menee raja palveluna tuotettavan sosiaalisen kuntoutuksen ja järjestölähtöisen toiminnan välillä ovat hyvin epäselviä. Braxin selvityksessä ehdotetaan poistettavaksi sosiaalihuoltolain kirjoitustavasta johtuva epäselvyys siitä, mitä itse asiassa tarkoitetaan siirrettäväksi asiakassetelin taakse, kun sen pakolliseen piiriin ehdotetaan siirrettäväksi sosiaalinen kuntoutus. Asiakassetelituotantona ei voi järjestää erityisen heikossa asemassa olevien asiakasryhmien sosiaalista kuntoutusta, jossa pääpaino on osallisuuden vahvistamisessa ja tukemisessa

Jyväskylässä 15.5.2018

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry, Jyväskylän seudun mielenterveysseura ry – Kriisikeskus Mobile, Keski-Suomen mielenterveysomaiset – FinFami ry, Suvimäen Klubitalo, SOVATEK-säätiö ja Jyväskylän katulähetys ry.

Astikainen Anne
Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio. Keski-Suomen Kehitysvammaisten Tukipiiri ry:n lausunto 15.5.2018.

32 VAMMAISTEN PALVELUT

Avohuolto:

Kirjattu nykyisen rakenteen pohjalta.

Toivotaan uusia avauksia/kokeilua maakunnallisesti eri puolilla maakuntaa.

Esim. palvelusetelillä henkilökohtainen apu mahdollistaisi toimisen yrittäjänä esim. käsityöläisenä.

Työvalmennus, tuettu työ ja avotyö:

Kaikille sopiva kodin ulkopuolinen toiminta.

Monipuolinen asiakaslähtöinen tarjonta avotyöhön ja tuettuun työhön.

Matalankynnyksen palvelut, joista voidaan räätälöidä yksilöllinen palvelu esim. kahvilatoiminta

Ammatillisen koulutuksen varmistaminen sekä laadullisesti että määrällisesti maakunnan alueella.

Asumispalvelut:

Pohdimme tehtyä suunnitelmaa ja totesimme sen olevan hyvän, haluamme kuitenkin korostaa mielestämme todella merkityksellisiä, hoidon laatuun liittyviä tekijöitä. Palveluseteli varmaankin

parantaa palvelun käyttäjän valintamahdollisuuksia, mikäli niitä on hänen ulottuvillaan olemassa. Toivottavasti palveluntuottajat rohkenevat kehittää uusia ja ennakkoluulottomia vaihtoehtoja vammaisten tilapäisasumisen järjestämiseen. Pienten, yksilöllisten asumispalvelujen soisi lisääntyvän kaikilla paikkakunnilla.

Yleistä:

- Vaihtoehtoja oltava tarpeeksi tarjolla tasapuolisesti kaikille erilaista palvelumuotoa tarvitseville kohtuullisella etäisyydellä, mieluummin omassa kunnassa
- Tilapäishoitoa saatava paitsi suunnitellusti myös pienellä varoitusaajalla, aina kun vammaisesta henkilöstö huolehtiva sitä jostakin syystä tarvitsee
- Myös vaikeavammaiselle on turvattava laadukas tilapäishoito
- Tilapäishoitoa on saatava myös kotiin, lyhyemmätkin hoitajaksot olisi oltava mahdollisia hoitajan jaksamisen tukemiseksi (esim. muutama tunti kerrallaan)
- Perhehoitoa olisi lisättävä merkittävästi, perhehoito ammattina on tehtävä arvostetuksi ja houkuttelevaksi korottamalla perhehoidon palkkioita tuntuvasti

Laatuvaatimuksia tilapäishoidolle:

- Henkilökunnan tulee olla koulutettua ja pätevää, joskin sopivuus on ominaisuuksista kaikkein tärkein
- Henkilökunnan tulee olla aidosti kiinnostunutta, motivoitunutta ja sitoutunutta järjestämään vammaiselle henkilölle mahdollisimman hyvä elämä, joka sisältää kaikki ne elementit, mistä yleensäkin ihmisen elämä koostuu
- Tilapäisasumisen tulee olla kodinomaista ja turvallista, yksilöllistä ja erityistarpeet huomioivaa
- Hoidossa vietettävän ajan (lyhyt tai pitkä) tulee olla aktiivista ja osallistavaa, mielekästä toimintaa sisältävää
- Kommunikaation tulee olla suoraa, avointa ja luottamuksellista ja siitä tulee välittyä aito kiinnostus ja kunnioitus hoidettavaa ja hänen perheenjäseniään kohtaan
- Perhehoitajille ja heidän perheenjäsenilleen tulee järjestää riittävästi tukea ja työnohjausta

Henkilökohtainen apu:

- Henkilökohtaista apua tulee saada riippumatta siitä mikä on avun tarve. Myös palveluasumisen piirissä oleville tulee taata henkilökohtaista apua.
- Apu tulee olla käytettävissä 24/7

Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus:

- Palveluohjauksessa selvitetään asiakkaalle tarjolla olevat palvelut ja kirjataan suunnitelmaan kehitystä tukevat ja saatavilla olevat palvelut.
- Asiakasperheelle tiedotetaan palveluista kattavasti ja ymmärrettävästi sekä autetaan palvelujen löytämisessä/ palveluihin hakeutumisessa.

Hätinen Anu
Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry - Keski-Suomen Kehitysvammaisten
tukipiiri ry

15.05.2018

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Jyväskylän kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän lausunto Keski-Suomen järjestämissuunnitelman 2. luonnoksesta.

Kiitämme mahdollisuudesta osallistua järjestämissuunnitelman toisenkin version ideointiin.

Alakohdista ja palveluista tekemiämme huomioita:

9.3 Lapsivaikutusten arviointi täytyy saada nykytilaa paremmin esiin kaikessa päätöksenteossa ja palvelulinjauksissa. Siksi ehdotamme, että ihmisiin kohdistuvan ennakoarvioinnin kohdalla mainittaisiin järjestämissuunnitelmassa erikseen lapsivaikutusten arviointi. Tämä sen vuoksi, että usein se jää huomioimatta ihmisiin kohdistuvassa ennakoarvioinnissa. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen on yksi hallituksen kärkihankkeista, joten tämä olisi oikea linjaus lasten huomioimisen parantamiseen.

10.14 Osatyökykyisten ihmisten palvelujen kehittäminen ja edistäminen on keskeistä syrjäytymisen ehkäisemisessä ja kuntoutumisessa. Hallituksen aktiivimalli ei ole riittävästi ottanut huomioon tämän kansalaisryhmän erityistarpeita. Toivomme, että osatyökykyisten asema ja mahdollisuudet osallistuvaan toimintaan paranevat hyvin kohdennetuilla tuki- ja kuntoutuspalveluilla. Järjestöjen osaaminen ja rooli on tärkeä huomioida näiden palvelujen kehittämisessä ja edistämässä.

10.15 Välityömarkkinoiden osalta pyydämme teitä kiinnittämään huomiota Jyväskylän Katulähetys ry:n tekemään työhön. Heillä on kokemusta näiden palvelujen tuottamisesta jo pitkältä ajalta.

25.6 Lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen sosiaalipalveluissa pyydämme teitä huomioimaan järjestöjen osaamista. Esimerkiksi Icehearts ry tuottaa varhaisen puuttumisen toimintamallillaan pitkäkestoista (12v.) tukea erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille ja heidän perheilleen. Toiminnan työvälineenä on joukkueurheilu, ja toiminnassa lapsen saama tuki ulottuu koko lapsen elämään, kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Heidän varhaisen puuttumisen toimintamalli on tutkitusti myös kustannustehokas. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimusraportti 9/2017, <https://www.julkari.fi/handle/10024/135153>).

27.3 Sosiaalisen asumisen sekä asumisen tukipalvelujen tuottamisessa suosittelemme taas yhteistyötä Jyväskylän Katulähetys ry:n kanssa. Heidän toimestaan on tuotettu Jyväskylässä ensisuoja palveluita jo pitkään. Myös selviämisasema toimii tälläkin hetkellä heidän tuottamana.

28.4 Kotihoidon yhteydessä tulee erikseen huomioida rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut, jotta tälle erityisryhmälle kohdennetut avopalvelut eivät unohdu järjestämissuunnitelmasta. Keski-Suomen maakunnan alueella pienemmissä kunnissa on ollut hyviä käytäntöjä rintamaveteraanien avopalveluissa. Toivomme etteivät nämä jää huomiotta, kuten Jyväskylässä tällä hetkellä tapahtuu. Pääkohta on se, että rintamaveteraaneille kuuluu enemmän palveluita, kuin muille maakunnan ikääntyneille. Rintamaveteraanien avopalvelujen rahoitus tulee soterahan ulkopuolelta, eli Valtiokonttorin erillismäärärahasta. Tärkeää siis on, ettei tämä asia unohdu kotihoidon järjestämisestä suunniteltaessa, sillä rintamaveteraaneilta ei peritä maksuja (Valtiokonttorin ohjeistus). Palvelut tuotetaan tilaajamenettelyllä, jolloin rintamaveteraanin ei tarvitse huolehtia niistä. Jos palvelut tuotetaan palvelusetelillä, Valtiokonttori edellyttää nimettyä työntekijää, joka auttaa ja tukee rintamaveteraania palvelujen hankkimisessa.

28.7 Kuntoutus- ja lyhytaikainen osastohoito osioon peräänkuulutamme edelleen loppuvaiheen saattohoitopotilaille omaa kohdennettua hoitoyksikköä. Saattohoitoa ei voi mainita vain yhtenä sivulauseena tässä kokonaisuudessa. Saattohoidosta on STM:n antama lausunto, jonka mukaan saattohoitopaikkoja on oltava 8-10 paikkaa / 100 000 asukasta. Keski-Suomen maakunnassa tämä tarkoittaa 20 sairaansijaa, jotka ovat osoitettavissa saattohoitopotilaille. Ehdotamme edelleen, että järjestämissuunnitelmassa otettaisiin paremmin kantaa saattohoidon järjestämiseen. Lyhytaikaisen osastohoidon sisälle tulisi saada oma saattohoitoon erikoistunut pieni osasto. Osastolla olisi 20 potilaspaikkaa ja hoitajamitoitus 1,2 hoitajaa/potilas/vrk.

28.7.1 Loppuvaiheen saattohoitopotilaan hoitoa ei läheskään aina voida toteuttaa kotihoidossa. Tämä on huomioitava jo järjestämissuunnitelmassa. Osa omaisista on niin ahdistuneita läheisen lähestyvistä kuolemasta, ettei saattohoito potilaan kotona ole mahdollista. Loppuvaiheen saattohoitopotilas tarvitsee vaativaa lääkehoitoa, laadukasta perushoitoa sekä henkistä tukea. Tällaista ei ole mahdollista tarjota kotisairaalan toimesta. Onko kotisairaala toimintaa saatavilla 24 tuntia päivässä ja 7:nä päivänä viikossa? Tämä on keskeinen kysymys, kun kotisairaalan tuottamia palveluja ja asiakasryhmiä ajatellaan.

31.2 Ennalta vahvistaviin palveluihin, varhaiseen puuttumiseen sekä asiakkaan omahoitoon asettuisi myös Iceharts ry:n toiminta.

31.4 Lastenpsykiatriassa tulisi olla tarjolla ympärivuorokautisen kriisiosaston palveluita lähempänä kuin Kuopiossa. KYS ei pysty tällä hetkellä vastaamaan koko alueen tarpeeseen. Paljon psykiatrasta apua tarvitsevia lapsia putoaa hoidon ulkopuolelle tai jää riittämättömään avohoitoon esimerkiksi lastensuojelun psykiatrisiin erityisyksiköihin. Näissä yksiköissä henkilökunnan osaaminen ei kuitenkaan ole psykiatrasta hoitoa. Lastenpsykiatriaan tarvitaan kohdennettuja resursseja, laadunvalvontaa ja hoidon vaikuttavuuden tutkimista.

31.10 Selviämishoitoyksikkö on erinomainen avaus tämän kentän haasteisiin. Onhan tämäkin palvelu saatavilla 24 tuntia päivässä ja 7:nä päivänä viikossa?

31.11 Sote-keskusten mielenterveys- ja päihdepalvelut vaikuttavat oikein hyvältä kokonaisuudelta. Mielestämme on keskeistä, että päihde- ja mielenterveyspalvelut toimivat saumattomasti. Potilaiden liiallinen jaottelu päihde- ja mielenterveysongelmien mukaan estää vielä avun saantia. Mikäli potilaalla on ns. kaksoisdiagnoosi pitää häntä kuitenkin hoitaa ja kohdata yhtenä yksilönä ja tarjota kaikki se apu mitä hän tarvitsee, mielellään yhdestä paikasta ja samalla kertaa.

31.12 Psykoterapiat, toivomme lyhyt terapioiden rohkeampaa ja runsaampaa käyttöä interventioina. Hoidon tuloksellisuuden mittaaminen tärkeää myös.

31.19 Vaikuttavuuden mittarit ja Käypä hoito -suositukset, tämä osa-alue on äärettömän tärkeässä roolissa, jotta saisimme tehokkaita ja oikein kohdennettuja sote palveluita maakuntalaisille. Vaikuttavuuden mittareita on kehitettävä erityisesti mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä lasten- ja nuorten psykiatriassa.

33.6 Kuntoutus osastolla -osio, on nyt huomattavasti parempi kuin järjestämissuunnitelman 1. versiossa. Kuntoutustarpeenmukainen jatkoahoito-osasto on tärkeä lenkki kuntoutumisen etenemisessä. Henkilöstömitoitukset on arvioitava tässä huolella.

33.8 Veteraanikuntoutuksen maksaa Valtionkonttori, eli rahoitus tulee soterahan ulkopuolelta. Maksuttomuus siis mielestämme ehdoton asia. Henkilökohtainen palveluohjaaja tulee osoittaa rintamaveteraaneille.

Dachauer Krista
Jyväskylän kaupunki - KD valtuustoryhmä

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen järjestämissuunnitelma 2. luonnos.

Keski-Suomi 2020.

Kommentointi Keski-Suomen uuden maakunnan järjestämissuunnitelman 2.luonnokseen työterveyshuollon näkökulmasta taustayhteisöinä Keski-Suomen työterveyshuollon Sote-työryhmä, TYÖKE-hankkeen (Verkostoilla tehoa soteen, työkyvyn tukeen ja työikäisten terveyteen) ohjausryhmä, Keski-Suomen Työterveyslääkäriyhdistys eyr, Suomen Työterveyshoitajaliiton Keski-Suomen paikallisosasto ja Työterveyslaitos.

5. Integraation varmistaminen

Työterveyshuolto kuuluu sen laajan asiakaskunnan vuoksi keskeisenä toimijana sote-uudistukseen. Työterveyshuollon ja muun sote-toiminnan toiminnallinen integraatio on tärkeää varmistaa. Sote-palvelut ja työterveyshuolto toimivat jatkuvasti kehittyvässä yhteistyössä, jossa tiedonsiirron avoimet rajapinnat ja kehittyvät teknologiat mahdollistavat organisaatioiden itsenäisen ja henkilöasiakkaan kanssa yhteistyössä tapahtuvan toiminnan tarpeiden mukaisen palvelutuotannon.

6.7. Yhteistyö koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa

Kohta täydentyy myöhemmin. Tuolloin tärkeää huomioida koulutuspalvelut myös työikäisten näkökulmasta (ammattillinen kuntoutus, osatyökykyiset) ja huomioida koulutuksissa ajankohtainen opetus eri palvelumuodoista, joihin myös työterveyshuolto kuuluu.

9.4. Tiedonhallinta

Esteetön tiedonkulku asiakkaan luvalla esimerkiksi suunnitelmissa, läheteissä ja hoitopalautteissa tulee varmistaa eri terveydenhuollon toimijoiden potilastietojärjestelmien välillä kirjaamalla sitä koskevat ehdot palvelukohtaiseen sääntökirjaan. Käytännössä täytyy järjestää mahdollisuus luvan kysymiseen mieluiten kirjallisesti sopivissa tilanteissa, kuten sairaalaan suunnitelmallisesti hakeuduttaessa esitietolomakkeella tai erillisellä lupalomakkeella sujuvasti.

10.1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Järjestämissuunnitelmasta puuttuu edelleen kuvaus sähköisten palveluiden ja digitalisaation aiempaa paremmasta hyödyntämisestä osana sote -toimintaa.

Kasvatettaessa työikäisten keskisuomalaisten omaa vastuuta hyvinvoinnistaan sähköisten palvelujen hyödyntäminen tulee yhä merkittävämmäksi. Sähköisten palveluiden etuja ovat palveluiden tehokkaampi toimittaminen, parempi pääsy terveyspalveluihin, kustannusten aleneminen, laadun paraneminen, palveluiden henkilökohtaistuminen ja kohdennettavuus sekä henkilöiden voimaantuminen eli omasta terveydestä huolehtiminen. Suomessa kehitetään kovalla vauhdilla omahoidon sähköisiä palveluita ja Keski-Suomen tulee olla eturintamassa sekä kehitystyössä että uusien innovaatioiden käyttöönotossa. Paitsi asiakkaan, potilaan rooli on muuttumassa olennaisesti, sähköiset palvelut muuttavat myös ammattilaisten päätöksentekoa. Sote-ammattilaiset tarvitsevat koulutusta ja ohjausta etäpalveluiden ja muiden uusien teknologisten palveluiden käyttöönotossa. Sote-ammattilaisten sähköisten hoito- ja kuntoutuspalveluiden rinnalle tulee luoda myös potilaiden oma hoitoa tukevia ohjeita. Sähköisiä palveluita rakennettaessa tulee hyödyntää yhteistyötä muiden maakuntien kanssa ja valtakunnallisesti.

10.2.1 Edistävän työn rakenteet

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi (HYTE) työpaikkojen toteuttama hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tulee huomioida yhtenä HYTE edistämisen toimintaympäristönä työikäisten kohdalla. Tämä toimintaympäristö tulee huomioiduksi työterveyshuollon toimiessa HYTE -toiminnan välittäjänä.

11.2. Asiakasohjaus

Asiakkaan tulee saada tietoon perustuvaa ohjausta hänen haluamallaan yhteystavalla. Ohjauksen toteutuminen tulee varmistaa sekä sähköisessä asiointissa että henkilökohtaisissa kontakteissa. Asiakkaalla ja ammattilaisilla tulee olla ajanmukainen tieto siitä, mitä ohjausta on annettu ja mahdollinen palaute saadusta ohjauksesta. Kaikilla tulee olla käytettävissä tiedot, mikä on asiakkaan oma sote-keskus ja työikäisen kohdalla, jolla on työterveyshuolto, missä on hänen työterveyshuoltonsa sekä työterveyshuollon yhteystiedot. Mikäli asiakkaan tarve sitä vaatii, tulee myös olla mahdollisuus määrittää yksityiskohtaisesti vastuuhenkilöt asiakkaan eri tarpeille.

28 Työterveyden palvelut

Työnantajilla on lakisääteinen velvollisuus tarjota työntekijöilleen työterveyshuoltopalveluja. Ne voivat hankkia palvelut maakunnalta, yksityisiltä palveluntuottajilta tai myös järjestämällä palvelut itse tai yhdessä toisten työnantajien kanssa. Työnantaja valitsee työterveyshuollon palveluntuottajan ja työterveyshuollon vapaaehtoisen sairaanhoidon laajuuden.

Palvelun tuottaminen

Terveydenhuoltolaissa säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää työterveyshuollon tarjolla olo kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen työntekijöille, alueen yrittäjille ja muille omaa työtään tekeville. Maakuntauudistuksessa tämä järjestämisvastuu siirtyy kunnilta maakunnalle.

Työterveyshuolto koostuu lakisääteisesti pakollisista ennalta ehkäisevistä palveluista sekä vapaaehtoisesta työterveyshuollon sairaanhoidosta. Sekä työnantajan että kunnan ja maakunnan järjestämisvelvollisuus koskee ensisijaisesti työterveyshuollon ennalta ehkäiseviä palveluja (työterveyshuoltolaki 12 §). Tämän lisäksi työnantaja voi järjestää työntekijöilleen, sekä kunta ja tulevaisuudessa maakunta alueen työpaikoille työterveyshuollon sairaanhoitoa (terveydenhuoltolaki 18 §, työterveyshuoltolaki 14 §).

Sote-uudistuksessa kuntien vastuulla oleva työterveyshuollon järjestämisvastuu siis siirtyy maakunnille. Maakunnalla on useita vaihtoehtoja työterveyshuollon palveluiden tuottamiseen

- 1) Tuottaminen voi tapahtua omana toimintana. Mikäli palveluita tuotetaan myös muille kuin omille työntekijöille, niin tuotanto voi tapahtua in-house-yhtiömuotona tai markkinoilla toimivana yhtiönä.
- 2) Mahdollisuus tuottaa palveluita toisen julkissektorin työnantajan kanssa.
- 3) Mahdollisuus tuottaa palveluita muun työnantajan kanssa.
- 4) Hankkimalla työterveyshuoltopalvelut joltain työterveyshuollon palveluntuottajalta, mikä edellyttää kilpailuttamista.

Järjestämisen rinnalla on mietittävä myös työterveyshuollon palveluntuotannon rakennetta ja yhtiömalleja. Työterveyshuollon palveluja tuottavien yhtiöiden tai yksiköiden perustaminen tulisi käynnistää vuoden 2018 aikana, jotta maakunnallinen työterveyshuollon palvelutarjonta ja hinnasto olisivat asiakkaiden käytettävissä riittävän ajoissa. Palveluntuottajia voi maakunnan alueella olla yksi tai useampia.

Työterveyshuolto ei kuulu organisatorisesti sote-uudistuksen keskiöön, mutta työterveyshuollon ja muun soten välisen yhteistyön parantamiseksi maakuntajärjestäjän organisaatiossa tulisi olla henkilö/rakenne, jonka vastuulla tulisi olla työterveyshuollon ja muun soten yhteensovittamiseen liittyvien asioiden johtaminen maakuntaorganisaatiossa. Tämän henkilön tai rakenteen vastaparina tulisi olla työterveyshuollon palveluntuottajien keskuudesta muodostettu rakenne, jossa huolehditaan maakunnan alueen työterveystoimijoiden yhteisistä tavoitteista ja viestinnästä. Tämä työterveystoimijoiden rakenne on keskeinen työterveyshuollon toiminnallisen integraation

etenemiseksi sote-uudistuksen yhteydessä. Tämänkaltaista rakennetta mallinnetaan jo parhaillaan Keski-Suomessa TYÖKE -hankkeen aikana verkostomaisena keskustelufoorumina.

Työterveyshuollon toiminnallinen integraatio tulee näkyväksi maakunnan asukkaiden yhtenäisinä hoito-, kuntoutus- ja palveluketjuina. Maakunnat kantavat tästä kokonaisvastuun myös työikäisten osalta. Työterveyshuollon ja muiden sote-toimijoiden toimintojen yhteensovittamiseksi tarvitaan yhteistyömalleja seuraavissa viidessä asiassa:

- 1) Työkykyasioiden hoitaminen, niin että myös työttömien työkykyä koskevissa asioissa tulisi huomioida eri toimijoiden osaaminen. Tähän kokonaisuuteen liittyy kuntoutuksen nivominen entistä tiiviimmin osaksi yhteistyöprosesseja ja siinä työterveyshuollon osaamisen hyödyntäminen kuntoutustarpeiden ja toimintakyvyn arvioinnissa työikäisten kohdalla. Tämä todetaan myös Kuntoutuksen uudistamiskomitean raportissa.
- 2) Saumaton sairaanhoito vaatii toteutuakseen työterveyshuollossa tuotetun työterveyspainotteisen sairaanhoidon hyödyntämisen täydentävänä osana työikäisen maakunnan asukkaan sujuvaa sairaanhoitoa.
- 3) Ammattitautien, työperäisten sairauksien ja työhön liittyvien sairauksien ehkäisy, tunnistaminen ja hoito edellyttävät monitoimijaista verkostoa ja sujuvaa tiedon kulkua eri toimijoiden välillä.
- 4) Hyvinvoinnin, terveyden ja työkyvyn edistämiseksi tarvitaan yhteisiä tavoitteita, sovittua työnjakoa ja toimintamalleja kuntien, maakuntien sote-keskusten ja liikelaitosten ja kolmannen sektorin sekä työterveyshuollon kesken.
- 5) Tiedontuotanto palveluiden tarpeesta, käytöstä ja yhteistyöstä.

27.5 Työkuntoutus/Työelämäpalvelut

Keski-Suomessa työttömyys on koko maata korkeampi, joten uusia toimintamalleja työttömien työkyvyn arviointiin ja työkykyä tukeviin toimenpiteisiin tarvitaan, kuten tämän toiminnan mahdollistaminen työterveyshuollossa. Yhteistoimintaa tulee kehittää yhdessä työterveystoimijoiden, sote-toimijoiden sekä lääkinnällisessä että ammatillisessa kuntoutuksessa maakunnassa toimivien tahojen kuten Peurungan ja Verven sekä Kelan kanssa. Yhteistyötä terveydenhuollon ja TE-toimiston ja sen toiminnan jatkajien kanssa tulee lisätä ja edelleen kehittää.

Työikäisen keskisuomalaisen työkyvyn arvioinnin ja työkykyä tukevien toimenpiteiden sekä työn ja terveyden välisen yhteyden paras asiantuntemus on työterveyshuollossa. Nyt työterveyshuollossa tehdään työsuhteen perusteella tapahtuvaa työkykyä tukevaa, ehkäisevää eli preventiivistä ja korjaavaa eli hoidollista toimintaa. Näihin molempiin sisältyy myös työkyvyn arviointi. Työttömien työkyvyn arviointia ja työkykyä tukevien toimenpiteiden suunnittelua on mahdollista toteuttaa maakunnan maksamana asiakassetelipalveluna työterveyshuollon toimipisteessä, joka on hakemuksen perusteella tullut hyväksytyksi palveluntuottajaksi. Siellä siihen on erityisosaamista ja työelämän tuntemusta. Toisaalta tulee myös huomioida, että pitkäaikaistyöttömien työkyvyn arviointia ei voi toteuttaa yhden sektorin, esimerkiksi vain työterveyshuollon toimesta, vaan monialainen ja moniammatillinen yhteistyö on tarpeen. Aloite em. arviointiin voidaan esittää mistä tahansa sote-palveluiden tuottajapisteestä ja tietojärjestelmien integraatiolla mahdollistetaan tämän tiedon saumaton käytettävyys kaikkien toimijoiden osalta.

30 Erikoissairaanhoidon palvelut

Työterveyshuollon näkökulmasta tarkasteltaessa tulevat kaikki työikäisten palveluketjut olla sujuvia tukien toimintatapaa työstä-työhön. Sote-palveluiden integraatiossa tulee prosessien suunnittelussa huomioida pääsy kaikkiin palveluihin kohtuullisessa ajassa. Erikoislääkäripalveluiden hajauttamista tulee edelleen kehittää, kuten onkin kuvattu sote-keskusten kohdalla. Erikoissairaanhoidossa kuuluu tehdä kyseisen asian jatkohoidon suunnitelma ja huolehtia nopeasta tiedonsiirrosta jatkohoitopaikkaan. Hoitoketjuissa tulee nykyistä selvemmin ottaa huomioon työikäisen keskisuomalaisen jatkohoito avohoidossa työterveyshuollossa. Työkyvyn arvioinnit ja sairauspoissaolojen tarpeen arviointi toimenpiteen ja sairauden alkuvaiheen jälkeen keskitetään erikoissairaanhoidon jatkohoito-ohjeet huomioiden työterveyshuoltoon, missä on työkyvyn arvioinnin ja työelämän erikoisosaamista. Myös rinnakkainen hoito erikoissairaanhoidossa on mahdollista tämän prosessin rinnalla tilanteen sitä vaatiessa. Kaikista vaativimmissa selvityksissä kaikilla palveluntuottajilla on mahdollisuus käyttää työlääketiiden poliklinikan ja kuntoutustutkimusyksikön palveluita erikoissairaanhoidossa. Työterveyshuollon erikoislääkäriä tarvitaan näitä tarpeita varten siten myös erikoissairaanhoidossa.

33. Lääkinnällisen kuntoutuksen palvelut

Järjestämissuunnitelmassa puhutaan eri kohdissa ennakoivasta terveydenhuollosta, mutta asiaa ei avata tarkemmin. Esimerkiksi työkuntoutuksen, työelämäpalveluiden, työkokeiluiden ja vammaispalveluiden kohdalla voidaan avata yhteistyötä ammatillista kuntoutusta tuottavien tahojen toiminnasta. Tai suunnitelmaan lisätään oma kappale ammatillisesta kuntoutuksesta, kuten on lääkinällisestä kuntoutuksesta. Järjestämissuunnitelmasta saa myös sen käsityksen, että sote-keskuksen/maakunnan järjestämät palvelun tuottajat hoitavat / pystyvät hoitamaan yksinään ko. työn. Selkeämpi olisi kirjoittaa kuntoutuksesta, jossa eroteltuna ovat lääkinällinen ja ammatillinen kuntoutus (tätähän työterveyshuollotkin tekevät yhdessä työnantajien ja vakuutusyhtiöiden kanssa yhteistyössä).

34. Sosiaali- ja terveyskeskuspalvelut (sote-keskus)

Vaikka suurin osa työikäisistä ei tarvitse ohjausta, ohjauspalvelu on uudessa sotessa välttämätön. Työikäisen keskisuomalaisen asiakasohjaus tapahtuu henkilön omassa sote-keskuksessa riippumatta siitä, onko asiakas työtön tai työelämässä ja mikä taho tuottaa työterveyshuoltopalvelut. Asiakasohjaus sote-uudistuksen onnistumisessa todella tärkeää.

Asiakasohjauksen edellytys on prosessien ja palvelukokonaisuuksien tunteminen. Ohjauspalvelussa tulee olla tieto siitä, mikä on jokaisen keskisuomalaisen oma sote-keskus ja missä on hänen työterveyshuoltonsa, jos henkilö kuuluu työterveyshuollon piiriin. Palvelukokonaisuuteen ja palveluohjaukseen tulisi saada näkyviin myös tieto työterveyshuollon sairaanhoitosopimuksen olemassaolosta/laajuudesta. Tämä edellyttää ajan tasalla olevia rekisteritietoja. Asiakasohjauspalvelu tulee resurssoida ja priorisoida sote-uudistuksessa.

Järjestämissuunnitelmassa todetaan sote-keskuksen palveluihin kuuluvan listautumisen yhteydessä tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden kartoitus, johon työikäisillä sisältyy myös työkyvyn arviointi. Kartoituksen perusteella asiakkaalle laaditaan sote-keskuksen ammattilaisen tukemana, asiakkaan omiin tavoitteisiin perustuva henkilökohtainen hyvinvointisuunnitelma. Onko sote-keskuksessa

riittäviä resursseja tällaiseen kaikkien listautujien hyvinvoinnin ja terveyden kartoitukseen ja osaamista työikäisten työkyvyn arviointiin? Tämä työkyvyn arviointi on myös työelämässä olevien kohdalla päällekkäistä toimintaa jo työterveyshuollossa terveystarkastusten ja sairaanhoidon yhteydessä tehtävään jatkuvaan työkyvyn arviointiin. Sote-keskusten asiakkaissa on toki myös niitä, joilla ei ole oikeutta työterveyshuollon palveluihin ja hyvinvoinnin ja terveyden kartoitus on siten aiheen. Järkevä työnjako tässäkin suhteessa olisi syytä sopia toimijoiden kesken.

Erikoisalakohtaisiin vastaanottopalveluihin tulee lisätä viidenneksi mahdollisuudeksi työterveyshuollon erikoislääkärin konsultaatiopalvelut työkykyarvioinneissa sote-keskuksen lääkärin tueksi.

Jyväskylä 15.5.2018

Keski-Suomen työterveyshuollon Sote-työryhmä

TYÖKE-hankkeen ohjausryhmä

Keski-Suomen Työterveyslääkäriyhdistys eyr

Työterveyshoitajat Keski-Suomi, STTHL ry

Yhteyshenkilö:

Visa Kervinen

Työterveyslääkäri, asiantuntijalääkäri

visa.kervinen@ksshp.fi

Kervinen Visa
Keski-Suomen työterveyshuolto - Visa Kervinen

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen järjestämissuunnitelma vapaaehtois-, ja vertaistoiminnan sekä yhdistysten näkökulmasta

Toinen lausuntokierros

Jyväskylän seudun valikkoverkosto antoi lausunnon Keski-Suomen järjestämissuunnitelman ensimmäisellä lausuntokierroksella (Liite 1). Lausunto on edelleen pätevä ja ajankohtainen. Tällä toisella lausuntokierroksella valikkoverkosto haluaa tehdä lisäyksen aiempaan lausuntoon.

Vapaaehtoistoiminnan palveluiden määrä ja laatu vaihtelevat Keski-Suomen sisällä. Pienemmillä kunnilla ei ole mahdollista järjestää vapaaehtoistoiminnan palveluita samalla tavalla kuin Jyväskylässä. Jyväskylän valikkoverkosto esittää, että maakunnan keskushallinnossa tulisi olla vapaaehtoistoiminnan koordinaattori. Koordinaattori pitäisi toimijat aktiivisina, järjestäisi koulutuksia, välittäisi ajankohtaista tietoa sekä tuottaisi itse tietoa. Koordinaattorien toiminnan tukena olisi paikalliset valikkoverkostot.

Maakunnan palveluntuottajilta pitää edellyttää vapaaehtois- ja vertaistoiminnan saavutettavuutta. Sote-keskuksissa pitää olla tiedot paikallisista vapaaehtoistojista, jotka tukisivat asiakkaiden elämää – joko vapaaehtoisena tai vapaaehtoistoiminnan asiakkaana. Palveluntuottajien on ymmärrettävä vapaaehtoistoiminnan vaikuttavuus sekä tunnettava järjestökenttä.

Uuden Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa – tutkimusraportin mukaan suomalaisista 40% tekee vapaaehtoistyötä (liite 2). Kasvu on merkittävä, sillä kolme vuotta sitten 33% suomalaisista ilmoitti

tekevnsä vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistyön tärkeys nimenomaan itse vapaaehtoiselle – vapaaehtoistoiminnan kohteen lisäksi – on viime aikoina tunnustettu entistä selkeämmin. Se tuo merkityksellisyyttä ja hyvinvointia vapaaehtoisien elämään. Uuden tutkimusraportin mukaan suosituinta vapaaehtoistyötä on säännöllinen, pitkäaikainen vapaaehtoistyö, jota tehdään vuorovaikutuksellisesti ja sitä koordinoi järjestö tai muu organisaatio. Kyselyn mukaan nuoret ja opiskelijat tekevät entistä enemmän vapaaehtoistyötä.

Vapaaehtoistyö on Suomessa valtava voimavara ja sen tulisi olla näin myös jatkossa. Toimivan vapaaehtoistyön mahdollistaa hyvä rakenne, jota maakunnallinen vapaaehtoistoiminnan koordinaattori tukisi.

Antti Rajala

Valikkoverkoston puheenjohtaja

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattori

Jyväskylän kaupunki

Rajala Antti

Jyväskylän kaupunki Vapaaehtoistoiminnan palvelut - Jyväskylän seudun valikkoverkosto

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Seuraavassa Jyväskylän vammaisneuvoston huomioita järjestämissuunnitelman 2. versioon.

32.1

- Kaikissa vammaisten palveluissa tulee huomioida esteetön saavutettavuus
- Myös vammaisten kohdalla voisi mainita sosiaalisen isännöinnin, koska myös osa vammaisista voisi hyötyä tästä palvelumuodosta. (s.127)
- Tavoitteena on, että sosiaalityö- ja ohjaus yhdessä muiden toimijoiden ja asiakkaan itsensä ja hänen läheistensä kanssa löytää toimivia ratkaisuja itsenäiseen ja OMANNÄKÖISEEN elämään. (Yksilöllinen ei ole välttämättä omannäköinen). (127)

32.2

- ...tulee myöntää vähintään 30h/kk, kuitenkin yksilöllinen tarve huomioiden. (Kaikki eivät välttämättä tarvitse 30 tuntia ja toisaalta nykyisessä käytännössä minimistä on tullut maksimi, vaikka tarvetta olisi enemmän kuin 30h)

32.3

Aamu- ja iltapäivätoiminta (s. 130). Tässä kappaleessa tulisi huomioida myös neuropsykologisita ongelmista kärsivät lapset. Kappaleen loppuun ...tai lapsen muista erityistarpeista johtuen. (Myös esim. diabeetikko tai muusta pitkäaikaissairaudesta kärsivä lapsi tarvitsee kyseistä toimintaa, vaikka vammaisstatusta ei olisikaan.

32.4

Asiakasmaksut s. 133: Omaishoidon vapaat – summa voi muuttua, kirjaus ...sidoksissa asiakasmasulakiin...

32.5

Ensimmäinen palvelukuvauskappale: ...Sosiaalityöntekijä määrittää ASIAKKAAN KANSSA YHDESSÄ asiakassuunnitelmassa....(vaikka asiakassuunnitelma laaditaan lähtökohtaisesti yhdessä asiakkaan kanssa, on tässä kohtaa hyvä vielä kirjata yhteistyö erikseen, ettei synny tulkintaongelmia)

Palveluasumisen osalta heräsi kysymys, missä ja miten kirjataan asumiseen liittyen esim. saako palveluasumispaikassa yöpyä vieraita, saako olla lemmikkejä jne.

38.2

Sivulla 156, ...Matkat voivat suuntautua oman kunnan ja naapurikuntien alueelle...tässä kohtaa tulisi huomioida esim. opiskelijat ja mahdollisuus siirtää matkat opiskelupaikkakunnalle

Kyytien yhdistämisestä lisäys ”...vaikeavammaiselle tarpeiden vaatimalla tavalla...” (kyytien yhdistäminen ei aina sovellu asiakkaalle)

38.4

Saattajapalveluun liittyvä kysymys – tarvitaanko aina kirjaus palvelupäätökseen saattajan tarpeesta?

Kappaleen viimeinen lause ei aukea. Mitä tarkoittaa ”Saattajapalvelu julkista liikennettä käyttäen on ensisijainen suhteessa yksilölliseen kuljetuspalveluun.”

Välimäki Sari
Jyväskylän kaupunki - Jyväskylän kaupungin vammaisneuvosto

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suvimäen Klubitalo

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVEUJA KOSKEVA LAUSUNTO KESKI-SUOMEN SOTE-JÄRJESTÄMISSUUNNITELMAN 2. LUONNOKSEEN

Järjestämissuunnitelman toinen luonnos on selkeytynyt huomattavasti verrattuna ensimmäiseen luonnokseen mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta, johon tämä lausunto pääosin kohdistuu.

1. Selkeytymisestä huolimatta suunnitelmasta puuttuu edelleen kuvaus siitä kuinka maakunta aikoo järjestää yhteistyön niiden sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kanssa, joilla ei ole palvelutuotantoa, tai niiltä osin kuin järjestöjen toiminta on muuta kuin palvelutuotantoa. Sote-järjestöjen erityispiirteenä on se, että ne tavoittavat erityisesti kaikkein vaikeimmassa elämäntilanteessa olevat kansalaiset. Niiden toiminnalla pystytään parhaiten tarjoamaan kansalaisille heidän omaa aktiivisuuttaan lisäävää, osallisuutta vahvistavaa ja aidosti asiakaslähtöistä toimintaa. Maakunnalla on tuskin varaa jättää sote-järjestöjen tarjoamia resursseja hyödyntämättä, mikä on vaarana ellei se varmista yhteistoimintaa ja toimintaedellytysten jatkumista.

Kokonaisvaltaisten ja vaikuttavien hoito-, kuntoutus- ja palvelupolkujen toteutumisessa erityinen rooli on ns. järjestölähtöisellä auttamistyöllä. Se kattaa sote-palveluiden ja kansalaistoiminnan rajapinnalla toimivat järjestöt, joiden toiminta pohjautuu sekä vahvaan vertaistukeen että ammattilaisten tarjoamaan tukeen. Järjestölähtöisen auttamistyön rahoitus tulee usein monista eri lähteistä. Se on usein kaikkein kustannustehokkain tapa lisätä ihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä. Järjestölähtöisellä auttamistyöllä pystytään estämään tai vähentämään ihmisen tarvetta sote-palveluihin tai hänet pystytään ohjaamaan oikea-aikaisesti palvelujen piiriin tai sopeuttamaan palveluista takaisin arkeen. Järjestölähtöinen auttamistyö voi myös tukea ihmistä pitkäjänteisesti, tarjoten palveluja ja palveluketjuja täydentäviä, vierellä kulkevia toimintoja. Tällaisia

järjestölähtöisen auttamistyön palveluita edustavat esimerkiksi mielenterveyskuntoutujien Klubitalot. Tämä järjestölähtöinen auttamistyö tulisi kuvata Keski-Suomen järjestämissuunnitelmassa osana maakunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä tai osana kokonaisvaltaisia, integroituja kuntoutus- ja palvelupolkuja.

2. Sosiaalinen kuntoutus tulisi maakunnassa nähdä laaja-alaisesti toimintana, jolla tähdätään sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseen, syrjäytymisen torjumiseen ja osallisuuden edistämiseen. Kansalaisjärjestöt toteuttavat juuri tätä toimintaa, ja erityisellä tavalla se toteutuu järjestölähtöisessä auttamistyössä, jossa sosiaalisesta kuntoutuksesta tulee sosiaalista kuntoutumista ihmisten osallistuessa vapaaehtoisuuden pohjalta aktiivisesti omien tavoitteidensa edistämiseen vertaisten ja ammattilaisten tuella. Sosiaalisen kuntoutuksen siirtyessä kuntien vastuulta maakunnan vastuulle, myös vastuu yhteistoiminnasta järjestöjen kanssa sosiaalisen kuntoutuksen toteuttamiseksi tulisi sisältyä järjestämissuunnitelmaan. Kaikkia sosiaalisen kuntoutuksen palveluja ei voi eikä pidä toteuttaa palvelusetelituotantona, vaan osa niistä tulee edelleen toteuttaa järjestölähtöisinä toimintoina. Järjestöjen toteuttamaksi soveltuu erityisesti ”osallisuutta edistävä sosiaalinen kuntoutus”: työ- ja päivätoiminta, jota järjestetään henkilöille joiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Keskeisinä toimintaperiaatteina tässä ovat vertaistuki, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja vapaaehtoisuus. Tällainen toiminta soveltuu huonosti toteutettavaksi lakisääteisinä palveluina, joista peritään asiakasmaksu.

3. Mielenterveys- ja päihdepalvelut sote-keskuksissa rakentuvat asiantuntijatiimien osaamisen varaan, jota tarvittaessa vahvistetaan psykiatrian erityistason konsultaatiolla. Päihde- ja mielenterveystiimin tehtävä- ja vastuualue on erittäin laaja hoidon tarpeen arvioinnista ja interventiotyypisistä hoito- ja kuntoutustoimista somaattisen voimien huomioimiseen ja työ- ja toimintakyvyn arviointiin. Myös asiantuntijatiimille ohjautuva asiakasmäärä tulee olemaan suuri, ja kunkin asiakassuunnitelma päivitetään 3-6 kuukauden välein. Tämä herättää huolen siitä, pystyvätkö em. tiimit vastaamaan kaikkeen tarpeeseen, ja pystyvätkö ne riittävästi auttamaan esimerkiksi itsemurhaa suunnitelleita tai sitä yrittäneitä asiakkaita ja myös heidän läheisiään, vai pitäisikö heidät ohjata vahvemman tuen piiriin. Itsetuhoisten henkilöiden kohtaaminen ja auttaminen vaativat erityistä asiantuntemusta. Tästä on tuoreita kokemuksia Helsinkiin perustetussa, Suomen Mielenterveysseuran perustamassa itsemurhakeskuksessa.

Asiakkaan ja lähiverkoston osallistuminen hoidon ja kuntoutuksen suunnitteluun on mainittu järjestämissuunnitelmassa keskeiseksi hoitoon sitoutumista edistäväksi periaatteeksi mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Läheisten ja muun lähiverkoston tulee olla asiakkaan tukena aina kun mahdollista myös sote-keskuksissa tehtävien asiakassuunnitelmien tekemisessä, eikä sen tarpeellisuus saa jäädä vain ammattilaisten arvioitavaksi .

4. Maakunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimien arvioimisessa tulisi kannustavana rahoituselementtinä näkyä myös positiivisen mielenterveyden edistäminen. Mielenterveyden häiriöt muodostavat jo nyt yhden yleisimmistä kansantaudeista, jolla on suuria taloudellisia merkityksiä terveydenhuollon kulujen ja työkyvyttömyyden aiheuttajana. Mielenterveyden tukeminen on

nostettava maakunnassa vahvasti esiin siksi, että Keski-Suomen mielenterveysindeksi on valitettavan korkea (Suomen neljänneksi korkein). Tämä perustelee myös tarvetta päihde- ja mielenterveysneuvoston asettamiseen maakuntaan lisäämään kansalaisten osallisuutta ja vaikuttamista positiivisen mielenterveyden ja päihdeettömyyden edistämiseksi ja mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämisessä.

Lehtinen Ulla
Suvimäen Klubitalo

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

lausunto on täydennys, joka koskee maakunnan TIKKE (TKI) toiminnan järjestämistä. Tästä tarvitaan oma kappale! Viitteenä tälle lausunnonle toimii valtioneuvoston julkaisema maakunnan järjestämisen käsikirja (<http://alueuudistus.fi/jarjestamisen-kasikirja>). Tämä lausunto on asiaan liittyen ensimmäinen versio ja riippuen siitä, miten se tekstikokonaisuuteen implementoidaan, täytyy seuraavia TIKKE -lausunnon osia muokata ja täydentää vastaavasti!

Otsikko järjestämissuunnitelmassa: TIKKE toiminnan järjestäminen maakunnassa

Maakunnalla itsellään tulee olla kahden tasoinen TIKKE toiminta, jotka keskustelevat keskenään esteettä: toisaalta järjestäjän puolella huolehtimassa mm järjestäjän sopimuskyvyn tuoreudesta ja toisaalta palvelutuottajilla huolehtimassa toiminnan jatkuvasta kehittämisestä sekä kehittämistyön soveltamisesta tasalaatuisesti ja viiveittä. TIKKE toiminnassa on huomioitava painotus: n 90% maakunnan palvelutuotannosta liittyy SOTE -toimintaan, joten tästä osaamisesta TIKKE -rakenteissa on huolehdittava vastaavasti. Lisäksi SOTE toiminta ja sen henkilöstö ovat erityisen, kontrolloivan lainsäädännön kohteina. ELY keskuksen hoitamat kehittämistehtävät muodostavat uudessa TIKKE rakenteessa vain pienen osan, eivätkä voi olla siitä kokonaisvastuussa. TIKKE toiminnan liittyessä laajasti SOTE -toimintaan on sen vastuutehtävissä oltava monipuolisesti SOTE -alan asiantuntemusta ja SOTE alan TIKKE asiantuntemusta, josta myös valtioneuvoston järjestämisen käsikirja antaa ohjausta. Mikäli maakunnan sisällä on monia itsenäisiä palvelutuottajia, niiden on jokaisen osoitettava kyky määritellyn tasoiseen TIKKE -toimintaan (järjestäjä määrittelee ja kriteerit asettuvat oman palvelun TIKKE organisaation tasalle) tai vaihtoehtoisesti tuottajan on tukeuduttava maakunnan omaan TIKKE organisaatioon. Kaikissa tapauksissa maakunnan TIKKE toimintaa koordinoi maakunnan oman palvelutuottajan TIKKE -organisaatio. Tästä aiheutuvat kulut huomioidaan täysimääräisesti järjestämissopimuksissa. TIKKE toimintaan allokoidaan resursseja valtioneuvoston yleislinjausten mukaan (n 3% palvelutoiminnan budjetista).

Valtioneuvoston järjestämiskäsikirjassa todetaan painottaen, että "maakunnan ja sen yhteistyötahojen TKI-toiminnalla on merkittävä rooli maakunnan elinvoimaisuuden edistämässä" ja TKI toiminta puolestaan on TIKKE toiminnan keskeistä osaa. Maakuntauudistuksen pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttaminen riippuu erityisesti oman TIKKE -toiminnan kyvykkyydestä.

Antikainen Teuvo
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ohessa tekstikopio järjestämissuunnitelman toisesta versiosta koskien opiskeluterveydenhuoltoa. Tekstiin on tehty muutoksia, jotka olisi hyvä huomioida järjestämissuunnitelmassa.

Opiskeluterveydenhuolto

Palvelukuvaus

Opiskeluterveydenhuollon palveluilla tuetaan, seurataan ja arvioidaan opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä. Erytystä tukea tarvitsevan opiskelijan tuen ja tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä pitkäaikaissairaanhoidon tukeminen koskien opiskelukykyä ovat opiskeluterveydenhuollon tehtäviä. Lisäksi opiskeluterveydenhuollon palveluihin kuuluu oppilaitosten oppimisympäristöjen terveellisuuden, turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin seuranta ja arviointi.

Opiskeluterveydenhuollon palvelu sisältää lakisääteisiä terveystarkastuksia ja –tapaamisia. Jokaiselle toisen asteen opiskelijalle tarjotaan ensimmäisen opiskeluvuoden aikana terveydenhoitajan tekemä terveystarkastus sekä lääkärin tekemä tarkastus joko ensimmäisen tai toisen opiskeluvuoden aikana. Opiskeluterveydenhuollossa toteutetaan laajaa rokotusohjelmaa, johon sisältyy kansallisen rokotusohjelman mukaisia rokotuksia sekä muita rokotuksia. Palvelu sisältää myös tartuntatautilain mukaisten tehtävien toteuttamista, mm. tuberkuloosin seulontaa sekä elintarvike- ja veriteitse tarttuvien tautien ehkäisyä.

Palveluun sisältyy seksuaaliterveyden edistäminen ja hoito, johon kuuluu mm. raskauden ehkäisypalvelut sekä sukupuolitautien tutkiminen ja hoito.

Mielenterveysoireet, esim. masennus ja ahdistus ovat nuorten ja nuorten aikuisten yleisin opiskelukykyä uhkaava tekijä. Opiskeluterveydenhuollon yksi keskeisimpiä tehtäviä on mielenterveysoireiden tunnistaminen, arviointi ja hoito. Opiskelukykyä voivat heikentää myös oppimisongelmat ja neuropsykiatriset ongelmat, joiden hoitamisessa opiskeluterveydenhuolto on

merkittävässä roolissa. Tätä työtä tehdään usein monitoimijaisessa yhteistyössä oppilaitosten, opiskeluhoollon, perheiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Opiskeluterveydenhuollossa puututaan aktiivisesti päihteiden käyttöön sekä ennaltaehkäisevästi että hoidollisesti.

Opiskelijoille järjestetään kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus, jossa selvitetään suun terveysneuvonnan ja palveluiden tarve. Suun terveysneuvonta kohdistuu oman vastuun ottamiseen suun terveydestä ja palvelujen käytöstä. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat suun terveydenhuollossa kaikki alle 18-vuotiaat, jotka opiskelevat.

Opiskeluterveydenhuolto on osa opiskeluhoolltoa. Opiskeluhoolto tukee nuoren terveyttä, hyvinvointia ja oppimista ja sitä toteutetaan oppilaitoksissa yhteisöllisin ja yksilöllisin keinoin. Opiskeluhoolto on opetussuunnitelman mukaista toimintaa ja sitä toteuttavat kaikki oppilaitoksen työntekijät, opettajat, psykologit ja -kuraattorit, terveydenhoitajat ja lääkärit. He tekevät monitoimijaista yhteistyötä, jotta palvelut säilyvät nuorelle yhtenä kokonaisuutena riippumatta niiden järjestäjästä.

Asetuksen mukaan opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös sairaanhoito. Opiskelija on tämän lisäksi oikeutettu valitsemaan oman sote-keskuksensa.

Huom! Edelleen on määrittelemättä, mitkä sairaanhoitopalvelut opiskelija saa opiskeluterveydenhuollosta. Tässä on huomioitava koko maakunta ja erikokoiset opiskeluterveydenhuollon toimipisteet.

(Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolltoa koskevaa lainsäädäntöä, jolla halutaan parantaa ja yhdenmukaistaa korkea-asteen opiskelijoiden palveluita. Muutoksen tavoitteena on tuottaa jatkossa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) kautta kaikkien korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2020. Vaikutukset maakunnan järjestämisvastuulla oleviin tehtäviin tarkentuvat valmistelun edistyessä.)

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Palvelut ovat saatavilla oppilaitoksissa tai keskitetyissä opiskeluterveydenhuollon toimipaikoissa. Opiskelija saa tarvitsemansa perustason palvelut, ennalta ehkäisyn ja sairaanhoidon omasta opiskeluterveydenhuollon toimipisteestä, jossa hänen palvelutarpeeseensa vastataan kokonaisvaltaisesti ja matalalla kynnyksellä. Osa opiskelijoiden sairaanhoitopalveluista voidaan tarjota sote-keskusten yhteydessä. Opiskelijoille on järjestettävä ajanvarauksetonta vastaanottoa sekä mahdollisuus yhteydenosaantiin virka-aikana.

Huom! Vielä on määriteltävä palveluiden piiriin kuuluvat opiskelijat sekä huomioitava opiskelijoiden ikärakenne (ammattillisen koulutuksen reformiuudistus).

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus määritellään tarkemmin liitteenä olevissa palvelukuvauksissa.

Asiakasmaksut

Palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Tällä hetkellä opiskeluterveydenhuollossa peritään palvelumaksuja asiakasmaksulain mukaisesti, kuten terveysasemilla eli sairaanhoitokäynnit lääkärin vastaanotolla sekä erilaiset todistuskäytöt. Korkea-asteen opiskelijoille on suunniteltu veroluonteista maksua (noin 70€/vuosi). Miten asiakasmaksut määritellään jatkossa, kuinka opiskelijoiden yhdenvertaisuus maksuasioissa toteutuu?

Palveluiden tuottaminen

Palveluiden tuottajana toimii ei-valinnanvapauden piirissä olevia palveluja tuottava maakunnan liikelaitos.

Arvio palveluiden käytöstä ja maakunnalle aiheutuvista kustannuksista Täydentyy myöhemmin.

Viisanen Katja
Jyväskylän kaupunki Opiskeluterveydenhuolto - Jyväskylän kaupunki,
opiskeluterveydenhuolto

Arja Paakkanen

Lausunto

13.05.2018

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tulevan maakunnan tehtäviä hahmottelevan järjestämissuunnitelman toinen versio yhteisessä ideoinnissa 15.5.2018 asti!

KOMMENTOIJIA: Arja Paakkanen kaupunginvaltuutettu,
maakuntavaltuutettu (vas)

Palveluntuottajien hyväksyminen, ohjaus ja valvonta sivu 34- 35

Kaiken kaikkiaan tässä on onnistumisen a ja o. Palveluntuottajien valinta, ohjaus ja valvonta

ovat valtava ja äärimmäisen tärkeä osa soteuudistusta. Huolellinen kriteerien määrittely, PALVELUSOPIMUSTEN TEKO niin, että laatu, saatavuus, savutettavuus sekä kustannuksetkin ovat kohdallaan, ohjauksen ja erityisesti valvonnan järjestäminen ovat tehtäviä, joihin pitää olla riittävä henkilöresurssi ja kovanluokan asiantuntemus. Kannattaa tässä yhteydessä kuunnella sotensa ulkoistaneiden kuntien kokemuksia. Vaikka olisi kysymys ”yhteiskunnallisesta yrityksestä”, vaikka puhutaan kauniisti vuoropuhelusta ja yhteistyöstä, ei pidä olla sinisilmäinen. Yrityksille tuottajaksi pääsy on raakaa bisnestä. Yritykset toimivat eri logiikalla kuin julkinen toimija.

On huolestuttavaa, kun suunnitelmassa todetaan, että tuottajiksi tarjoutujia tulee olemaan runsaasti, eikä kaikkia pysytä valvomaan ainakaan säännöllisillä tarkastuskäynneillä. Toisaalta, saattaa käydä mahdolltomaksi tilanne, jos kaikki kriteerit täyttävät on hyväksyttävä tuottajiksi?? Sopimusten tekoon pitää varautua ennakolta, jälkikäteisvalvonta on vaikeaa ja toissijaista. Valvontaa tai reagointia ei saa jättää potilaitten tyytymättömyyden/tyytyväisyyden varaan. Yksityisille palveluntuottajille voidaan asettaa vaatimukseksi, että palveluja pitää olla lähipalveluna tai syrjäseudullakin.

Sopimuksissa täytyy selkeästi olla kirjattuna, miten toimitaan, kun sopimuskohtia ei noudateta, ja rikkomuksiin pitää reagoida heti, entä mitä rikkomuksista seuraa?

Tässä kohtaa kannattaa lukea mielipidekirjoitus Jämsän seutu/Vekkari 9.5.2018: ”Jämsän Terveyden sopimus on avattava”. Itse olen samoin kuin Jämsän vasemmistoryhmä kirjoituksessa esitetyistä näkökohdista samaa mieltä. Siksi painotan juuri riittävää henkilö- ja asiantuntijapanostusta sopimusten tekoon.

JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA toteaa että ”järjestäjällä on vahva tulkintaoikeus sopimuksen toteutumisesta ja tuottajalle mahdollisesti asetettavista sanktioista ja että järjestäjällä on myös oikeus sopimusehtojen yksipuoliseen muuttamiseen laissa tarkemmin määritellyllä tavalla, mutta mahdollisten sopimuksiin kohdistuvien muutostarpeiden kohdalla pyritään rakentamaan yhteistyöhön ja vuoropuheluun tuottajien kanssa”.

Seuraava herättää kysymyksiä: ”Palveluntuottajien hyväksymisestä, ohjauksesta ja valvonnasta vastaavat tuottajista riippumattomat maakunnan viranhaltijat.”

Viranhaltijoiden riippumattomuus ja objektiivisuus on asia, joka pitää selvittää ja avata. Korruptionriski. Sitä voidaan torjua niin laajalla ja avoimella valmistelulla.

Kasvupalvelut sivu 36

Maakuntaudistus muuttaa hallintoa, toimintatapoja ja eri toimijoiden rooleja. Uudistuksen myötä maakuntien liittojen tehtävät, pääosa ELY-keskusten tehtävistä sekä TE-palvelun tehtävät siirtyvät vuoden 2019 alusta uusien maakuntien järjestämisvastuulle. Samassa yhteydessä toteutetaan kasvupalvelu-uudistus, jonka mukaan nykyiset TE- ja yrityspalvelut yhdistetään kasvupalveluksi ja tuotantoa avataan kilpailulle.

Palvelujen hajauttamista ja ulkoistamista parempi vaihtoehto on, että kaupunkiseutujen kunnat voivat olla kasvupalvelujen järjestäjiä alueellaan.

”Kunnat tuottavat laajasti työllisyyttä edistäviä palveluja ja niillä on oltava mahdollisuus ottaa kokonaisvastuu vaikeasti työllistyvistä monialaiseen lähestymistapaan perustuen. Kokonaan yhtiöittämisen ulkopuolelle on voitavat jättää vaikeimmin työllistyville tarkoitettu palvelukokonaisuus, johon sisältyy esim. työ- ja toimintakyvyn arviointi sekä palvelutarpeen arviointi, työ- pajo toiminta, piilotyöpaikkojen etsiminen, matalan kynnyksen työpaikkojen räätälöinti sekä palvelujen yhteensovittaminen. Kuntien tulee olla mahdollista tuottaa em. palveluja ilman yhtiöittämistä, koska ne sisältävät merkittävän osan viranomaisrooliin liittyviä toimia. Käynnissä olevien työvoima- ja yrityspalvelujen alueellisten kokeilujen kokemuksia tulee tässä hyödyntää, toteaa Kuntaliittokin.

VALITUSOIKEUS kaavoista, lupa-asioista ym.

Maakuntaudistusta koskevan MRL luonnoksen mukaan maakunnille tulee valitusoikeus vain kaavan tai rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevasta päätöksestä, jos kaavassa osoitetulla maankäytöllä tai rakennusjärjestyksellä on vaikutuksia sen alueella. MRL:n mukaisista lupa-asioista maakunnalle ei tule valitusoikeutta. Maakunnille ei myöskään olla säätämässä yleistä MRL:n valvontatehtävää, jonka perusteella maakunnalla voisi olla valitusoikeus lupa-asioissa toimivaltaisena viranomaisena. Kuntien velvollisuus toimittaa maakunnalle tiedoksi poikkeamispäätökset ja suunnittelutarveratkaisut palvelee säädettäväksi esitetyn uuden MRL 199

§:n mukaista maakunnan alueiden käytön seurantatehtävää, kuten myös rakennusjärjestyksen sekä yleis- ja asemakaavan hyväksymistä koskevat päätökset osaltaan.

Valvontaa ei voi jättää asukkaille ja luontojärjestöille.

Vaasan yliopiston julkisoikeuden professori (emerita) Eija Mäkinen on huolissaan kaavoituksen laillisuuden valvonnasta hallituksen maakuntalakipaketissa. Professori sanoo, että laillisuusvalvonta jää retuperälle, ellei hallitus korjaa lakiesitystään.

Mäkisen mukaan lakkautettavien ELY-keskusten tehtäviä kaavoituksen ja alueidenkäytön valvonnassa ei ole jyvitetty yhdenkään valtion viranomaisen harteille. Kun ELY-keskukset lakkautetaan, myös niiden suorittama kaavojen laillisuusvalvonta loppuu. Hallituksen esityksessä sanotaan, että valvontatehtäviä ei maakuntauudistuksessa siirretä millekään viranomaiselle.

Vastuuta laillisuusvalvonnasta ei voida kipata yksin kansalais- eikä luontojärjestöille tai kuntalaisille, sanoo professori.

KANSALAISTEN OSALLISUUS JA HALLINNON AVOIMUUS sivu 17

Kansalaisten osallisuutta järjestämissuunnitelmassa luvataan turvata monin tavoin: -

- osallisuussuunnitelma,
- palveluja käyttävän asiakkaan asiakassuunnitelma,
- kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen,
- nuorisovaltuusto,
- vanhus- ja vammaisneuvosto,
- kumppanuuspöydät jne.

MUTTA OSALLISUUTTA TUKEE MYÖS AVOIN JA KANSANVALTAINEN MAAKUNTAHALLINTO:

- Maakuntahallitus ja lautakunnat riittävän isoiksi, jolloin alueellinen ja poliittinen edustus tulee turvatuksi.
- Päätösten valmistelussa laajasti maakuntavaltuutettujen, kuntien valtuustojen, järjestöjen, asukkaitten ja työntekijöitten edustus vaikutusmahdollisuudet turvaten.

Loppupäätelmä: maakuntahallinnosta tulee tavattoman työläs ja raskas, niin valtavasti tehdään selvityksiä, seurantoja, valvontoja, ohjausta, ja monensorttista sopimuksentekoa, että esim. osaako valtio arvioida, että kaikkeen tähän tarvitaan tekijöitä, palkkaa ja rahaa. Miten tämän kaiken keskellä maakunnan asukkaiden palvelut hoituvat?

Arja Paakkanen

keski-suomen sairaskotisäätiö

Lausunto

02.05.2018

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen Sairaskotisäätiön lausunto liitetiedostona.

Kaleva Jouni
keski-suomen sairaskotisäätiö

Asia: 000.000.001

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman toinen versio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen Liikunta ry esittää Keski-Suomen maakunnan järjestämissuunnitelman yleisen osan toiseen versioon (9.4.2018) kohtaan 10.5. Liikunnan edistäminen seuraavaa kirjausta:

10.5. Liikunnan edistäminen

Maakunta johtaa strategisesti, laaja-alaisesti ja poikkihallinnollisesti liikuntaa ja liikkumisen edistämistä. Maakunta tukee kuntien liikunnan kehittämistoimintaa sekä eri toimijoiden verkostoitumista ja yhteistyötä maakunnan alueella. Liikuntapalvelut ovat pääosin kuntien vastuulla, mutta maakunnan vastuulla on järjestää liikuntaan ja hyvinvointiin liittyvät yhdyspintapalvelut, jossa kunnat ja maakunta tekevät tiivistä yhteistyötä.

Maakunta sopii yhteistyörakenteet ja -muodot kuntien, järjestöjen, yritysten ja eri toimijoiden välillä liikuntapalveluketjujen varmistamiseksi, ja vahvistaa siihen sopimuksellisen toimijatahon. Liikunta ja liikkumisen edistäminen tulee olla sisällytettyinä alueelliseen hyvinvointikertomukseen.

Maakunnan eri toimijoiden välillä varmistetaan saumaton yhteistyö, jotta esimerkiksi kaavoituksen, liikenneturvallisuuden ja alueiden käytön suunnitelmassa ja toimeenpanossa on mahdollista huomioida liikunta ja liikkumisen edistäminen. Maakunta asettaa alueellisen liikuntaneuvoston sekä hoitaa maakunnalle kuuluvat ulkoilureittitehtävät.

Maakunta ohjaa ja valvoo järjestämisvastuullaan olevaa palveluntuotantoa. Palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin määritellään liikunnan edistämiseen ja fyysiseen aktiivisuuteen liittyvät toimenpiteet, arviointikriteerit ja seuranta. Liikunta-aktiivisuutta tuetaan sisällyttämällä fyysisen

kunnon ja liikunta-aktiivisuuden testaus osaksi maakunnan asukkaiden virtuaalista terveystarkastusta.

Petri Lehtoranta, aluejohtaja

Keski-Suomen Liikunta

Lehtoranta Petri
Keski-Suomen Liikunta ry